

הקשר ב"חטיבה 14" במלחמת יום הכיפורים

עבודת מורשת

השלמת קשר ותקשוב מבצעית 008

צוות מבצע: צוערת זיו ציוני, צוערת מאי דרייר, צוערת אופיר נגדימן

מנחים: תא"ל במיל' שלמה וקס

סגל: רס"ן משה אזולאי, סגן דני פרל

תאריך: 24 מאי 2023

תוכן עניינים

תודות.....	עמ' 5
הקדמה.....	עמ' 7
מבוא.....	עמ' 9
מונחון.....	עמ' 11-13
פרק א'-רקע על המלחמה.....	עמ' 15-16
פרק ב'-התקופה שלפני פרוץ המלחמה.....	עמ' 17-26
פרק ג'-ניהול הקרב.....	עמ' 27-38
פרק ד'-מבצע צליחה- מבצע "אבירי לב".....	עמ' 39-44
פרק ה'-אנשים, תובנות ומורשת.....	עמ' 45-56
לקחים - מפי שלמה וקס.....	עמ' 57-58
סיכום:.....	עמ' 59-60
ביבליוגרפיה.....	עמ' 61
נספחים.....	עמ' 63-70
1. נספח א'- ראיון עם מח"ט החטיבה דאז אמנון רשף- עמ' 63-64	
2. נספח ב'- הוראות קשר מקוריות ממלחמת יום הכיפורים- עמ' 65-67	
3. נספח ג'- תמונות- עמ' 68-70	
4. נספח ד' -מורשת מפי צוערי השלמה 008 – עמ' 71	

תודות

ברצוננו להודות לכל העוזרים והמנחים שעזרו לנו בכתיבת עבודת המורשת.

בראש ובראשונה למנחה העבודה – שלמה וקס על הנתניה, הלמידה והנכונות לייצר את התוצר הטוב ביותר. זכינו להקשיב ולשמר פיסת מורשת מעניינת וחשובה בתולדות החייל והכל ממקור ראשון תוך חיבור בין דורי והפרייה הדדית.

תודה על הפלטפורמה אשר העמותה להנצחת חללי חיל הקשר והתקשוב עובדת כה קשה בכדי לשמר.

תודה על ההבנה, העזרה והתמיכה הרבה שקיבלנו מכלל המלווים מטעם וועדת המחקרים והעמותה. היה לנו העונג לעבוד עם אנשים משכילים, מקצועיים ודואגים כמוכם. אשר עבדו עמנו צמוד בכדי לדייק את העבודה עד לפרטים הקטנים ולהוציא את התוצר הטוב והראוי ביותר.

לאחר כתיבת העבודה נוסף רובד נוסף למשמעות השירות בחייל.

הזדמנות זו היא לא מובנת מאליה והנכונות של כולם להוציא את התוצר הטוב ביותר, הנתניה והאכפתיות המושקעת בעבודה מדגישה את תחושת השליחות הקיימת והרצון להנחיל ולשמר את מורשת החייל.

חייל הקשר הוא משפחה ועל כל אחד מאיתנו לקחת על עצמו את המשימה להנציח את המורשת המפוארת.

אין מילים בפינו אשר יכולות להדגיש כמה כלל העוסקים במלאכת כתיבת העבודה עשו הכל מתוך שליחות ותו לא.

תודה לענף המפקדים של בה"ד 7 שבחר בנו לבצע את עבודת המורשת תחת חסותו. זו הייתה חוויה מלמדת ומשמעותית עבורנו.

ותודה מיוחדת לאלוף [במילואים] אמנון רשף אשר הקדיש מזמנו והזמין אותנו לשמוע על קרבות החטיבה וחשיבות הקשר בלחימה ממקור ראשון באופן פרונטלי.

תודה לצוות שעזר והנחה אותנו בכתיבת העבודה :

מפקד הקורס : רס"ן משה אזולאי

מפקד הצוות : סגן דני פרל

מנחה העבודה : תא"ל (בדימוס) שלמה וקס- קשר"ח חטיבה 14, לימים קשר"ר

מנחים נוספים : תא"ל (במילואים) משה שמיר, רס"ן (בדימוס) אבי גולן, אלי"ם (במילואים) ניר שריג

הקדמה

לאור ההישגים והפגנת כוחו ויכולתו של צבא ההגנה לישראל מול צבאות מצרים, סוריה וירדן במלחמת ששת הימים ביוני 1967, שררה במדינת ישראל תחושת ביטחון. פתיחת מלחמת יום הכיפורים על ידי צבאות מצרים וסוריה ב- 6 אוקטובר 1973 הפתיעה את מדינת ישראל. הן הדרג המדיני והן צה"ל לא צפו את מועד פתיחתה, את עוצמת המתקפה ואת מהלכי הפתיחה שלה.

הצבא הסורי תקף בגזרת רמת הגולן (שנכבשה במלחמת ששת הימים), במקביל תקף הצבא המצרי לאורך קו תעלת סואץ בחצי האי סיני.

המתקפות בשתי החזיתות בוצעו לאחר מבצעי הונאה מוצלחים.

עבודת מורשת זו מתרכזת בסיקור קצר של מלחמת יום הכיפורים ומעמיקה במוכנות והכנות חטיבה 14, בדגש על מערכות הקשר של הכוחות בלחימה, מבנה הפלח"ק ופריסת כוחות החטיבה בלחימה.

כמו כן, נעמוד על עיקרי עשיית החטיבה מבחינה מבצעית, תפקוד ורציפות הקשר, שרידותו וחשיבותו.

נאפיין את קצין הקשר של אותם הימים (כיום קצין התקשוב) - חשיבותו ומהות תפקידו בקרב, קווים לדמותם של קציני הקשר והתקשוב מאז ועד היום - נעמוד על חללי הקשר של החטיבה ופסיפס חייהם.

נושא עבודתנו, צוערות השלמה מבצעית 008, הוא: הקשר בחטיבה 14 במלחמת יום הכיפורים.

תהליך הכנת העבודה נפרס לאורכה של כל ההשלמה ומונחית על ידי קצין בכיר, אשר שירת כקצין הקשר החטיבתי ומפקד פלוגת הקשר החטיבתית בחטיבה 14 בתקופה זו, ולימים היה לקשר"ר. כל זאת, על מנת להגיע לתוצר ברמה הגבוהה ביותר שניתן ולהנציח את מורשתם של כל אלו שעסקו במלאכה.

העבודה מתמקדת במורשת אנשי החיל שהיו בתפקידים השונים בחטיבה 14 בסיני, ובפועלם במהלך מלחמת יום הכיפורים.

המנחים שליוו אותנו בביצוע העבודה הם:

- תא"ל (בדימוס) שלמה וקס- קשר"ח חטיבה 14, לימים קשר"ר
- תא"ל (במילואים) משה שמיר
- רס"ן (בדימוס) אבי גולן
- אל"ם (במילואים) ניר שריג

מבוא

"התפקיד שלנו כקציני קשר הוא לתת מענה במערכות פיקוד ושליטה בכל מצב ובכל תנאי משתנה, וכל זה בהתאמה ובזמן."
שלמה וקס

עבודה זו עוסקת בחטיבה 14 במלחמת יום הכיפורים, בדמויות שפעלו באותה עת, בחיל הקשר, חשיבותו ומהותו בלחימה וככלל, במערכות הקשר במלחמה, ובמורשתם של דמויות קציני התקשוב מאז ועד היום.

נפלה בחלקנו הזכות לעשות עבודה זו בשיתוף פעולה בין דורי. לאורך העבודה דיברנו עם דמויות חשובות ומעצבות במלחמה זו ובחיל כולו.

רוב המידע המוצג הוא מפי שלמה וקס אשר היה קשר"ח חטיבה 14 במלחמת יום הכיפורים וסיפר הכל ממקור ראשון. אנו מודות על שיתוף זה.

בעבודה זו תחשפו לרקע המלחמה בדגש על פעולתה של חטיבה 14, על אפקט ההפתעה שהצליח לתפוס את כולם לא מוכנים, תחילת המלחמה בנקודת פתיחה נמוכה ועד להצלחה, צמצום הפערים וניצחון על המצרים.

חקרנו את מערכות הקשר אשר היו בשימוש בחטיבה ובגדודים, בחנו את שרידות ורציפות הקשר, את אופן הפעלת הפלח"ק בסד"כ מצומצם וגם קשיים ודרכי ההתמודדות איתם.

לבסוף, חקרנו על דמות קצין הקשר מאז ועד היום, תכונות מובילות אשר יישארו רלוונטיות לעוד המון שנים קדימה, חשיבותו ומהותו של קצין הקשר בלחימה, מיקומו בכוח (על יד המפקד) ומוכנות לקראת מלחמה.

בעבודה ניסינו להיכנס לעומק דמויות הקשר במלחמה והתנהלותן.

מורשת החיל היא ארוכת שנים ונפלה בחלקנו הזכות לכתוב פרק קטן ממנה, אשר ישמש לחיזוק הזהות החילית והמקצועית, ויישמר כמצפן לדורות הבאים.

צוערת זיו ציוני

צוערת אופיר נגדימן

צוערת מאי דרייר

השלמת קשר ותקשוב מבצעית 008

מונחון

תעוזים - בסיסים של פלוגות הטנקים אשר פרוסים לאורך התעלה. (היו פרוסים לאורך ציר החת"מ שהיה במרחק ממוצע של כ-10 ק"מ מהתעלה).

מעוזים - המוצבים שעל גדות התעלה.

"שובך יונים" - התוכנית המבצעית לפריסת הכוחות בסיני. (תכנית המגננה של סיני).

נגמ"ש - נושא גייסות משוריין.

נ"מ - נגד מטוסים.

מברקים - הודעה מהירה ודחופה.

דיביזיות / אוגדה בצה"ל - יחידה צבאית המורכבת מכמה חטיבות, אגד ארטילרי, אגד תחזוקה וגדוד קשר אוגדתי.

ש.ט (שלט טווח) – מאפשר למפעיל לצאת לשידור ממכשיר קשר מרוחק. פעולה זו נקראת "מפתוח" ובעזרתה מתגברים על מיסוכים ומגדילים את טווח השידור ממקום מסויים. הש.ט מחולק לשתי יחידות הממוקמות כך שאחת רחוקה ליד מכשיר הקשר, והשניה נמצאת בחמ"ל אליו רוצים להגיע באמצעות קו טלפון (פיזי / רדיו טלפון). בעזרת לחיצה על המעד מפעילים את המכשיר.

הסתרה - שיטת הסתרת המידע באותה תקופה באמצעות מלקוד וקוד גזית.

מלקוד - מערכת קוד מתחלף בכל (שבוע), שחייל יכול לשאת על בגדיו שהמונח מודפס על שרוול פלסטיק.

קוד גזית - טבלה פשוטה של מילות מפתח והקוד מתחלף, שנישא בנרתיק פלסטיק שנענד על אמת היד, כמו שעון.

מק"ט - מערכות קשר טנק.

סטנסיל - שעוונית שעלייה היו חורטים בכתב יד או מדפיסים ומנקבים אותה. לאחר מכן מכניסים למכונת שכפול ובכך יוצרים X עותקים של המסמך. שיטה לשכפול מסמכים אשר קדמה למכונת צילום ולמדפסות מחשב.

"יבנן" - כינוי למכשיר לשליחת התרעה על רשת הקשר בזמן חדירה/התקפת מטוסים - פותח בענף מערכות הקשר. הופעל לראשונה במעוזי התעלה בספטמבר 1971.

כוננות כחול לבן - שם קוד להיערכות של צה"ל בחודשים מאי - יוני 1973, כמה חודשים קודם לפרוץ מלחמת יום הכיפורים, שכללה את העלאת הכוננות ביחידות צה"ל כולל גיוס יחידות מילואים והיערכות למלחמה בין ישראל לבין מצרים וסוריה. במסגרת הכוננות נקבעו מטרות המלחמה וגובשו תרחישי פעולה עבור כוחות צה"ל, אם אכן תהיה מתקפה מצרית-סורית על ישראל.

קרב שב"ש - קרב שריון בשריון.

נוהל קרב חפוז - הכנות ללחימה/קרב בהתראה קצרה.

בט"ש - ביטחון שוטף. הגנה על גבולות המדינה בחיי היום יום.

חפ"ק - חבורת פיקוד קדמית.

מפקדה עיקרית - המקום בו מתבצעת עבודת המטה ומסעיים לחפ"ק לנהל את הלחימה.

קודקוד - מפקד.

הק"ש - הוראות קשר.

טלפון מגנטו - טלפון עם סוללה מקומית (עבור המיקרופון) ומחולל (גנרטור) ידני השולח מתח חילופין שמפעיל את המצילה בטלפון הנגדי (נל"ן) או במרכזיית השדה אליו הוא מחובר. המחולל נקרא מגנטו משום שהוא מורכב ממגנט קבוע המסתובב בתוך שנאי עם סליל בו מושרה מתח בשל שינוי השדה המגנטי הנוצר עם סיבוב ידית המחולל.

מרכז 22 - בשנת 1968 נקלטו מרכזיות שדה חדשות, מרכז 18 ומרכז 22. מרכז 22 הייתה מרכזיית שדה ל-12 מנויי מגנטו, וניתן היה לחבר שתי מרכזיות יחד למרכזיה של 29 מנויים. וזאת מכיוון שהיו מוסיפים במרכזיה השנייה עוד 5 מינויי מגנטו במקום יחידת המרכזן.

מכשירי VRC - משפחת מכשירי רדיו תג"ם שנכנסו לשימוש בצה"ל בשנת 1968 ופעלו בתחום התדרים 30-75.95 מה"ץ. היו להם 920 אפיקים במרווח של 50 קה"ץ, שיפור משמעותי לעומת משפחת מכשירי-GRC שקדמו להם.

טרנזיסטור - מתג המסוגל לשלוט בזרם.

מפקדה - כינוי ליחידה בגוף צבאי שייעודה לאפשר את תפקודו המועיל והיעיל של כל הגוף כשל, בייחוד במצב לחימה. נוסף על המפקד כוללת המפקדה את מטהו ועוזריו, ואת הגורמים בגוף הצבאי המקיימים אותו ומאפשרים את רציפות הפעולה שלו כמסגרת ארגונית אחודה.

מקמ"ר - משרד קשר מרחבי. בעבר היו מפיצים את הדואר הצבאי מכיוון שלא היו מחשבים, משרדים אלו היו תחת קצין הדואר של הצבא, באחריות חיל הקשר. מקמ"רים היו יוצאים לסיבוב דואר בין יחידות.

פרק א' הרקע למלחמה

מצרים התקשתה לקבל את תוצאות מלחמת ששת הימים, אשר בבחינתה חצי האי סיני היה שטח מצרי החייב לחזור לידיה.

התכנון לכיבוש חצי האי סיני מחדש החל כבר ב־24 באוקטובר 1972 (כמעט שנה לפני פרוץ מלחמת יום הכיפורים). בתאריך זה כינס נשיא מצרים, אנואר סאדאת, את המועצה העליונה של הכוחות המזוינים לשיחה צבאית-מדינית ובמהלך הפגישה, הציג סאדאת את המהלך הצבאי שיש לתכנן כמהלך שנועד לכבוש רצועה של כ־10 ק"מ ממזרח לתעלת סואץ (הנתון הזה איננו וודאי עד היום, היה בזה הגיון של מושג סובייטי שנקרא עצירה אופרטיבית, אולם ייתכן גם שבזה סאדאת ראה הישג מספק כדי לגרום לישראל להגיע למשא ומתן על החזרת חצי האי סיני למצרים). במפגש ב־24 באוקטובר 1972 קבע סאדאת שמועד הפעלת תוכנית המלחמה "צריחים גבוהים" הוא בסוף ספטמבר 1973, ועל צבא מצרים להכין את כל התוכניות והאמצעים לכך.

ישראל הייתה בטוחה שמצרים אינה בשלה לצלוח את התעלה ולצאת למלחמה מתואמת עם סוריה. המלחמה תוכננה כפעולת תגמול של מצרים וסוריה למלחמת ששת הימים ב־1967, אשר הסתיימה בניצחון צבאי ישראלי מוחץ. כתוצאה ממלחמה זו ישראל הרחיבה משמעותית את השטחים בהם היא שלטה (רמת הגולן כמעט 2000 קמ"ר, חצי האי סיני כ־60,000 קמ"ר, ושטחי אזור יהודה ושומרון – כשטחה של מדינת ישראל לפני מלחמת ששת הימים היה כ־20,000 קמ"ר, ובסה"כ השטחים תחת שליטתה הגיעו לכדי יותר מ־88,000 קמ"ר). ההשלכות החיוביות של הניצחון במלחמת ששת הימים הובילו למעין תחושת רווחה בקרב העם לפיה אפפה את אזורי המד

המד

ינה

שאננ

ות

ביט

חוני

ת

שהק

רינה

את

השפ

עתה

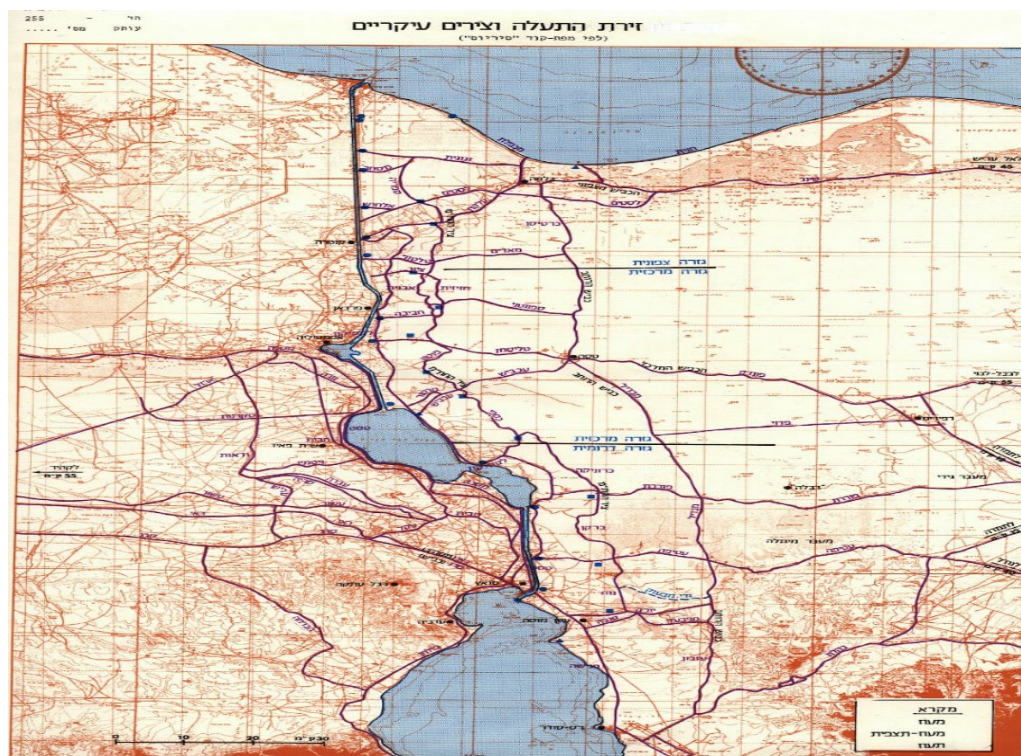
על

הזיר

ה

המד

ינית

גם כן.

זירת התעלה

מתוך אתר "חטיבה 14 במלחמת יום הכיפורים".

ישראל הייתה בעמדת כוח בהיבט הצבאי אל מול מדינות ערב והיה זלזול ביכולת הצבאית שלהן. ההישגים הרבים שצה"ל צבר הגבירו את תחושת הביטחון בקרב ההנהגה המדינית והצבאית דאז.

זו באה לידי ביטוי, בין היתר, באמירתה של גולדה מאיר מספר ימים לפני פרוץ מלחמת יום הכיפורים - "מצבנו מעולם לא היה טוב יותר".

מצרים החלה בתכנון המלחמה בראשית שנת 1973, ורתמה את סוריה למאמץ. במאי 1973 הגיעו ידיעות על כוונות המלחמה של המצרים, וכתוצאה מכך הוחלט על צעדי כוננות (כולל גיוס מילואים "כחול לבן"), אך אלה בוטלו בעקבות שקט בגבולות.

ב־6 באוקטובר 1973 בשעה 14:00 פתחו המצרים בהתקפה אווירית ובהרעשה ארטילרית על מתקני צה"ל בסיני ועל המעוזים. בריזמנית החלו כוחות חי"ר ושריון מצריים לחצות את תעלת סואץ מזרחה. בתוך 24 שעות העבירו המצרים כ־100 אלף חיילים וכאלף טנקים והתייצבו במזרח התעלה. טנקי חטיבה 14 נעו מיד עם פתיחת האש לרמפות ולעמדות האש הסמוכות לתעלה לפי פקודת "שובך יונים" להגנת סיני, ומהם החלו בירי לעבר הכוחות המצריים המתקדמים. כשהתקרבו לתעלה נתקלו הכוחות הישראליים בירי של טנקים מצריים ממערב לתעלה ובירי של טילי נ"ט מסוג סאגר ו-RPG-7. בכמה מקומות הספיקו חיילי חי"ר מצריים להיאחז ברמפות ממזרח לתעלה בטרם הגיעו כוחותינו.

מיד בתחילת המלחמה, נפרץ קו המעוזים וחיילי צה"ל רבים שהיו בהם נהרגו וחלקם נפלו בשבי הצבא המצרי.

המלחמה הסתיימה בחזית זו ב־24 באוקטובר 1973 בהסכם הפסקת אש, כשהמצרים מחזיקים ברצועה של כ־6 ק"מ ממזרח לתעלה וצה"ל נעצר בק"מ ה־101 מקהיר.

חטיבה 14 היא חטיבת שריון שלחמה בסיני במהלך מלחמת יום הכיפורים, החל מפתיחת האש ועד לסיום המלחמה. בערב המלחמה הייתה החטיבה פרושה מאמצע האי אלבלח שבתעלת סואץ ועד לראס מעלב שבמפרץ סואץ גזרה שרוחבה היה כ-200 ק"מ.

עם פרוץ האש ב-6 באוקטובר 1973 ולמשך השעות הראשונות של הלחימה, הייתה החטיבה כוח השריון היחיד שעמד מול הצבא המצרי, ובקרבות אלה ספגה אבדות כבדות. בשעות הערב המוקדמות פוצלה גזרת החטיבה לשתיים, כאשר חטיבה 401 מקבלת את האחריות על הגזרה הדרומית והחטיבה נשארה אחראית על הגזרה המרכזית עד לחיבור שבין האגם המר הגדול לאגם המר הקטן. עם פיצול הגזרה גדוד 52 עבר תחת פקוד חטיבה 401 ולחטיבה צוות גדוד 79 של חטיבה 401. בהמשך הלילה החטיבה קיבלה כתגבור את גדוד 196 מבית ספר לשריון כוח גדודי בן שתי פלוגות חי"ר של צנחנים ופלוגת חרמ"ש ע"ג נגמשים. בין ה-8 לחודש ועד ה-14 לחודש נטלה החטיבה חלק בקרבות הבלימה אל מול הצבא המצרי, כאשר ב-14 לחודש עם חציית דיביזיות השריון המצריות את התעלה, נטלה החטיבה חלק מרכזי בקרב השב"ש שהתנהל בגזרה המרכזית. ב-15 לחודש נערכה החטיבה למבצע "אבירי הלב" - הפריצה אל עבר התעלה וצליחתה. החטיבה הובילה את כוחות האוגדה והיא זו שפתחה את המסדרון והרחיבה אותו לכיוון צפון כולל כיבוש "החוזה הסינית". החטיבה הגנה על המסדרון עד ה-19 לחודש מועד בו צלחה את התעלה.

במהלך המלחמה נהרגו 302 מחיילי החטיבה ומהיחידות שלחמו תחת פיקודה.

פרק ב'

התקופה שלפני פרוץ המלחמה

פרק זה יעסוק בתקופה שלפני המלחמה, מוכנות החטיבה, הגברת הכוננות, שרשרת הפיקוד בפלחי"ק, פריסת החטיבה בבט"ש ובאילו מכשירי קשר השתמשו באותה העת.

התקופה שלפני המלחמה

חטיבה 14, בפיקודו של אל"ם (לימים אלוף מיל) אמנון רשף וסגנו סא"ל איתן אריאלי, הייתה חטיבת טנקים סדירה שכללה 3 גדודי טנקים והייתה כפופה לאוגדה 252 ("אוגדת סיני" – "מפקדת הכוחות המשוריינים בסיני"), בפיקודו של האלוף אברהם (אלברט) מנדלר.

גדודי החטיבה, מיקומי המפקדות ופריסתם בבט"ש:

גדוד 52 בפיקוד סא"ל (לימים אלוף) עמנואל סקל. הגדוד היה אחראי על הגזרה הדרומית, ומפקדת הגדוד ישבה במיתלה.

גדוד 184 בפיקוד רס"ן [סא"ל ז"ל] שאול שלו שנפל בקרב על תעוז "טלויזיה" בתאריך ה-9 לחודש. (בתאריך ה-10 לחודש ועד סיום המלחמה חזר לפקד על הגדוד סא"ל (תא"ל מיל) אברהם אלמוג).

הגדוד היה אחראי על הגזרה המרכזית, ומפקדת הגדוד ישבה בטסה.

גדוד 9 בפיקוד סא"ל [תא"ל מיל'] יום טוב תמיר. הגדוד פעל בגזרה הצפונית, תחת פיקוד חטמ"ר (חטיבה -מרחבית) 275 ובסיסו היה מחנה "חצב".

פלוגת סיור בפיקודו של רס"ן נחום שמר ז"ל. מיקומה היה בבסיס הטילים הנמצא במוצא המערבי של מיצרי המיתלה.

פלוגת נח"ל סדירה - אשר תגברה את החטיבה ואיישה את המעוזים בגזרה הדרומית והייתה ברמה טובה.

פלוגת חי"ר מילואים - החל מ-27 בספטמבר 1973, חטיבה 16 איישה את מעוזי הגזרה המרכזית לאחר שעברה אימון מקוצר במתקן האימונים האוגדתי.

החטיבה כללה 8 פלוגות טנקים, פלוגת חרמ"ש (חיל רגלים משוריין) על גבי נגמ"שים ופלוגת סיור חטיבתית ע"ג נגמשים וגייפים.

חטיבה 14 שירתה בתעסוקה מבצעית בקו החזית במערב סיני-תעלת סואץ מזה 3 חודשים.

לאור הידיעה על ה"תרגיל" המצרי והתנועות בשטח, הורתה מפקדת האוגדה 252 על הגברת כוננות.

ב-2 באוקטובר 73 הוציאה החטיבה פקודה בנושא "העלאת רמת הכוננות", שעיקריה היו:

- כל הכוחות בקו יהיו בכוננות תוך 5 דקות במשך כל שעות היממה.
- ביטול חופשות לקצינים/אנשי קבע.
- הגברת תצפיות וביצוע תצפיות על ידי קצינים ומפקדים משך שעות הערב, הלילה והשחר.
- תגבור אבטחת נ"מ.
- סיורים ליליים מוגברים.
- בלילה ה-2-3 באוקטובר הוציא המח"ט מברק בהול - "רמת כוננות וחופשות" בו הוגדרו רמות הכוננות והחופשות.

קכ"ו
מחוז: מפקדי 14/לשכה 032420...
אל: גדי 184,52/מג"ד, קצבי יצ
פלסטיק
פלסטיק /מפקד
מפקדי/מ.מ.מ.מ.
דע: גדי/9/מג"ד
תפוצה פ"י
סודי (.)-מנ-109(109) (.)
הנדון: רמת כוננות וחופשות
1. תוקף ההוראה להלן עד להודעה חדשה (.)
2. רמת הכוננות בחטיבה תהיה:-
א. כל הכוחות בקו יהיו בכוננות 5(5) -דקות (.)
1. במעוזים מ"י שאינם בתפקיד החל משעה 2400(2400) ועד 0430(0430)
רשאי לישון ללא בגדים (.)
2. פלי טנקים חרמיים, למעט מחלקת כוננות מידית ובעלי תפקידים צוץ
תורניים רשאים לישון ללא בגדים החל משעה 2200(2200) ועד 0430(0430)
ב. יקוימו סיור סוללה לילה בכל הגזרות בהתאם לתכנון פעילות יומית (.)
ג. בכל המעוזים יקוימו תצפיות מפקדים עד אמצע הצות, תצפית
קצינים נשארת בתוקפה (תצי שעה לפני אור ראשון עד שעתיים אחרי
ס אור ראשון, שעתיים לפני אור אחרון וחצי שעה על אחרי אור
אחרון) (.)
ד. בכל המעוזים/תעוזים מתקנים ומתנות ימצא מפקד ער כל הלילה (.)
ה. סיורי בוקר יצאו לדרכם בשליטה גזרתית ורק לאחר אישור לפחות
80(80) אמצעי אחוז מעמדות התצפית הרגילות של האויב (.)
ו. חסליים יאוישו עיני קמבי/צ.ק.אגיים (.)
ז. מפקדות היחידות תהינה צמודות למקום הקבע שלהן כל הזמן (.)
3. חופשות:-
א. חופשות אנשי המילואים ימסכו בהתאם למקובל (.)
ב. =הגבלות חופשות יחולו לדלהלן:-
1. חל איסור יציאה לחופשה על כל הקצינים ואנשי הקבע פרט:-
א. מג"ד/מג"ד (.)
ב. קצין מטה/עוזר (.)
2. פלי ימפקדה+מפקדי עד 10(10) אחוז לצרכים מיוחדים (.)
ג. סעיפים 1(א) (ב) 1-2 מחייבים אישור טלפוני נוסף (.)
4. לטיפולכם (.)
==032420==כס=עקב=גג
גג

מברק "רמת כוננות וחופשות" - 03-24:20

מקור: "אתר חטיבה 14 במלחמת יום הכיפורים".

ב-4 באוקטובר 1973 החטיבה הוציאה פקודה תחת הכותרת "הגברת הפעילות לקראת יום כיפור", שבמסגרתה תוגברו הסיורים, המארבים והתצפיות.

ב-5 באוקטובר 1973 עם שחר, אותרה חדירה של חוליית אויב, ולאחר מרדף ארוך נתפסה חוליית מודיעין מצרית שהועברה לחקירה. לאחר מכן, התקבלה הודעה מחמ"ל האוגדה שהוכרזה כוננות למלחמה וניתנה הוראה בחטיבה להעלות קצינים לתצפיות לאור ריבוי הפעילות הצבאית המצרית בגדה המערבית של תעלת סואץ.

על מוכנות החטיבה מספר קצין הקשר החטיבתי, שלמה וקס

החטיבה הייתה במלוא שיאה מבחינת הכשירות המבצעית –

פעילותה בשגרה באה לידי ביטוי בסבב של שלושה חודשים בתעסוקה מבצעית בחזית תעלת סואץ, ושלושה חודשים בלב סיני באימונים, שכללו הכשרת צוותי טנקים והכשרת לוחמי חרמ"ש, השתלמויות ותרגילים יחידתיים. במהלך תקופת שהייתה בתעסוקה מבצעית, החטיבה ביצעה השתלמויות חטיבתיות בכל הקשור ללחימה בקו תעלת סואץ ועובדו תרגולות ייעודיות בנושא. מדי שבוע בוצעו תרגילי חבירה בין פלוגות הטנקים והמעוזים ותרגילי הסתייעות באש ארטילרית. בחודשים אוגוסט-ספטמבר 1973 תורגלו ימי קרב גדודיים עם גייסות ורק"ם (רכב קרבי משוריין) באופן מלא על פי מתארי הלחימה.

ביוני 1973 סיימה החטיבה סדרת אימונים אינטנסיבית, שבסיומה בוצע תרגיל חטיבתי מאתגר באש חיה. במהלך התרגיל כלל חסימות רשתות הרדיו על ידי הל"א ולחימה באש חיה בלילה. במהלך התרגיל פיקדו בעזרת דגלים על פי סימנים מוסכמים. עוצמת החסימות הייתה כזו שכשרצו לדבר גם בקשר-פנים היו קשיים מרובים.

אחד הפתרונות במהלך התרגיל היה לקשור לנהג הטנק סרטים לכותפות ולהזיז אותו לצד הרצוי ובכך, לסמן לו לאן לנסוע מכיוון שהרעש היה חזק ולא אפשר דיבור. בנוסף, הם התאמנו רבות בתנועות יום ולילה ב"דממת רדיו"/"דממת אלחוט". בכדי שלא יאתרו את ההתקדמות שלהם בלחימה הם התאמנו על תנועה מבלי להפעיל את מערכות הקשר.

שלמה וקס- "כאשר אני נמצא בקו עליי להיות מוכן לכל אירוע ומערכות הקשר צריכות להיות מוכנות לכל מצב משתנה. בקו שבו היינו, המעוזים היו ממוקמים על שפת התעלה ולכן עלינו להיות קשובים וערוכים בכל רגע נתון.

בימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים היו ימים שישנו עם סרבליים והיינו מוכנים לקרב. כל המערכות שלי היו מוכנות לתת תגובה מיידית כי אין לדעת מתי יתחיל משהו. מערכות הקשר פעלו לאורך כל הזמן והייתה מוכנות תמידית למלחמה. החמ"לים והמכלולים היו מאוישים 24/7 והיה לנו חמ"ל סטטי של החטיבה שהיה בכשירות תמידית. כשהכניסו לכוננות ספיגה תגברתי מיידית את החמ"ל והחפ"ק היה מוכן לתנועה כל הזמן. צוותי הקשר שמיועדים לחפ"ק היו מוכנים תמידית וערוכים לעלות ולנסוע. רציפות הקשר נשמרה לאורך כל המלחמה.

היה לי את היתרון שהמפקדה העיקרית נשארה ממוקמת במחנה הקבע בטסה ומערכות השליטה בטסה המשיכו לתפקד לאורך כל המלחמה, מכיוון שהיינו מוכנים מראש. גם כאשר צלחנו לצד השני של התעלה והמפקדה העיקרית דילגה עמנו לצד המערבי של התעלה, השארתי בטסה אלחוטנים, כדי שיהיו תחנת ממסר לכוחות שהיו ת"פ החטיבה שלנו."

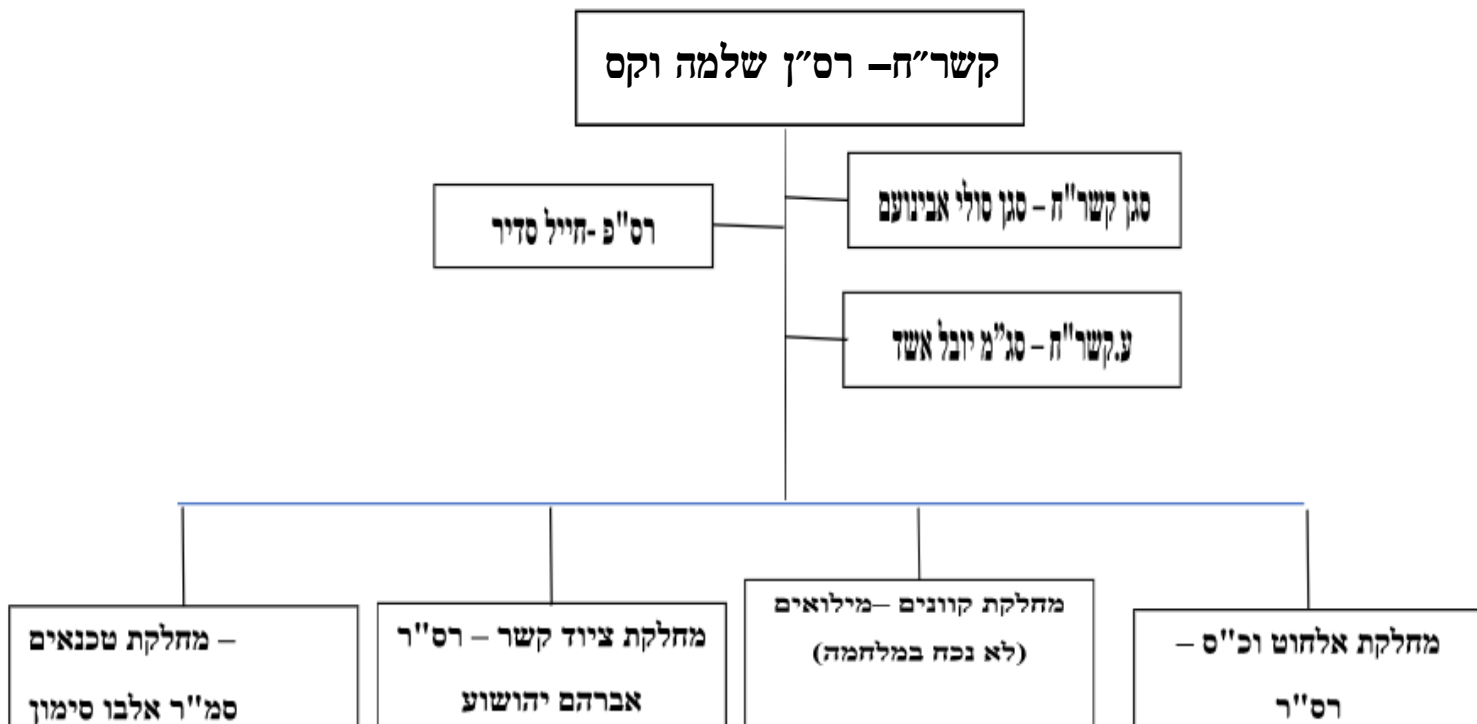
קציני חטיבה 14 במלחמת יום הכיפורים:

מקור: מתוך הדו"ח המקורי של חטיבה 14 באתר "חטיבה 14 במלחמת יום הכיפורים".

רש"ט			רש"ט			רש"ט		
י	דרגה	שם ומשפחה	י	דרגה	שם ומשפחה	י	דרגה	שם ומשפחה
ב	ג	ד	ב	ג	ד	ב	ג	ד
אל"מ	אמנון רשף	מח"ט	סרן	מיכאל יוס-טיב	סא"ש	סרן	אמנון רשף	מח"ט
סא"ל	איתן אריאלי	סמח"ט	סגן	יצחק ארז	קא"פ	סגן	איתן אריאלי	סמח"ט
סא"ל	משה גרובר	סמ"ח	סגן	צבי יונתן	ס. פלד"ס	סגן	משה גרובר	סמ"ח
סא"ל	שמעון בן-דוד		סגן	דב דב	ק. החטיבה	סגן	שמעון בן-דוד	
סרן	אהוד סוקול	ק. אב"מ	סרן	יעקב ליס	ק. הימ"ש	סגן	אהוד סוקול	ק. אב"מ
סגן	פנחס בר	קמב"צ	סגן	יהושע אלטנאי	ק. חמ"ס	סגן	פנחס בר	קמב"צ
סגן	אשתיין יוסף	ק. אב"מ	סרן	אברהם ויסגאן	ק. הטקו.	סגן	אשתיין יוסף	ק. אב"מ
סג"מ	אברהם פינקלשטיין	מ"מ מח"ט	סגן	אריה קמלגרן	ק. קה"ס	סגן	אברהם פינקלשטיין	מ"מ מח"ט
סרן	ורדי יאיר	קמ"ג	סא"ל	כהן יוסף	ס. דרג"ס	סא"ל	ורדי יאיר	קמ"ג
סגן	דני דיל	קמ"ג	רס"ג	מיכאל לס	ס. דרג"ס	רס"ג	דני דיל	קמ"ג
סגן	משה כמיה	ק. פענוח	סרן	אמנון כפיר	ס.מ. דרג"ס	סרן	משה כמיה	ק. פענוח
רס"ג	יוסף שלמה	ק. קשר	סרן	ישראל וינטראוב	ק. שליחות	סרן	יוסף שלמה	ק. קשר
סגן	אבינועם שלמה	ק. קשר	סגן	פרץ גיזה	ק. קשל"ח	סגן	אבינועם שלמה	ק. קשר
סג"מ	אשל יובל	ק. קשר	סגן	רענן דינור	ק. חינוך	סגן	אשל יובל	ק. קשר
סגן	דן לביא	ק. ניהול קשר	סגן	רון שמחה		סגן	דן לביא	ק. קשר

בפלח"יק בעת המלחמה

שרשרת הפיקוד

אמצעי הקשר של החטיבה

סוג	כינוי	תאור	תכונות
טלפוניה	טל 8	טלפון שדה	טלפון שדה מגנטו מוקשח. מופעל על ידי שתי סוללות בנות 1.5 וולט כל אחת. משקלו היה 4.5 ק"ג והוא נתון בנרתיק עור חום או ברזנט בצבע זית. המכשיר מחובר על ידי זוג ח-10 שיוצאים מהמכשיר בשני הדקים לחיצים וסלולים עד למרכזייה שמקשרת אותו עם עוד טלפונים. קיים מחולל שמפעיל את הפעמון בצד הנמען.
	טל 312	טלפון שדה	טלפון מגנטו תקני של צבא ארה"ב, בקופסא אטומה, עם מחולל צלצול ידני שייצר מתח של 90-100 וולט בתדר של 20 הרץ. הטלפון פעל מ2 סוללות 1.5 וולט בט-30, וסופק עם נרתיק מברזנט עם רצועות נשיאה. משקלו היה 4.3 ק"ג.
	מרכזיית שדה – מרכ 22	מרכזיית שדה ל-12 מינויי מגנטו	בעמדה הותקנו- טלפונים טל 8 ומכשירי קשר נישאים מק-6. ניתן היה לחבר 2 מרכזיות יחד למרכזיה של 29 מנויים (באחת מהן היו מפרקים את יחידת המרכזן ומתקינים במקומה 5 יחידות מנוי).
רדיו טלפון	ציוד נושא	רדיו טלפון בתחום התא"ג	4 אפיקים-מק-1 + טל 401 8-12 אפיקים-מק-200, טל 408/9
טלגרפיה	טפ 10	מפקדות נייחות, מקמ"רים	מכשיר טלפרינטר שהיה מחובר למצפין וביחד אפשרו לשלוח מברקים מסווגים. מהמכשיר היה יוצא סרט צהוב מנוקב מלא בסימנים. את הסרט היו מכניסים למשדר אשר היה מוציא את זה לשידור.
	טפ 4	דרג השדה, מפקדות ניידות	טלפרינטר אלקטרו מכני מוקשח. מהמכשיר היה יוצא סרט צהוב מנוקב מלא בסימנים. את הסרט היו מכניסים למשדר אשר היה מוציא את זה לשידור.
רדיו ת"ג	מק 106	מקמ"ש ת"ג חד פס - מוסע	פעל במורס ובדיבור (חד פס-SSB) בתחום התדרים 2-30 מה"ץ בהספק של 400 ווט, התאפיין בצריכת זרם גבוהה במיוחד (45 אמפר). המכשיר הורכב משתי יחידות: מקמ"ש מח-834 ומגבר הספק עם מתאם אנטנה מח-

4.5) 3349. הוא פעל עם אנטנת שוט 5 חוליות (מ' או עם אנטנת דיפול נמוכה, אנ-212א'. (הכיוון הידני של מתאם האנטנה וצריכת הזרם הגבוהה של המכשיר היו קושי גדול למפעיליו).			
דגם 100-SA תוצרת מוטרולה. נכנס לשימוש במעוזי קו התעלה באוקטובר 1970. המכשיר היה מקמ"ש חד פס ת"ג בהספק 100 ווט, עם 4 ערוצים מבוקרי גביש (2 בתחום בין 6.7-3 מה"ץ, 2 בתחום 6.7-15 מה"ץ). המכשיר הופעל עם אנטנת שוט בת 5 חוליות (4.5 מ') או עם אנטנת דיפול נמוכה אנ-212א, והיה לו ספק כוח ז"י (לרכב) וספק כוח ז"י (להתקנות קבועות).	מקמ"ש ת"ג חד פס-נייח	מק 100	
פעל במורס ובדיבור (חד פס-SSB) בתחום התדרים 2-18 מה"ץ בהספק של 15 ווט. משקלו 13 או 16 ק"ג (בהתאם לסוג הסוללה), והוא פעם עם אנטנת שוט, אנ-1887א', או עם אנטנת דיפול נמוכה, אנ-212א'. המכשיר פעל כ-5 שעות עם סוללת בט-386 או כ-10 שעות עם מצבר.	מקמ"ש ת"ג נישא/מוצנח	מ.ק 74	
מכשיר קשר רדיו לרשת פלוגתית ומטה, ליחידות חי"ר. תחום התדרים הוא 47-55.4 מג"ה. תפוקות השידור שלו, 0.25 ווט. סוג האותות, דיבור. נישא ביד ומשקלו 3 ק"ג. טווח הקשר מוגבל ביותר, בעיקר באיזורים עירוניים, בתנאי מיסוד קשים.	מקמ"ש תג"ם נישא (ידני)	מק 6	
המקמ"ש כונה מח-505, פעל עם סוללה בט-386 שסיפקה שני מתחים ואפשרה פעולה במשך כ-20 שעות. משקלו היה 10 ק"ג, 920 ערוצים.	מקמ"ש תג"ם נישא	מק 25	
אוטומטי מח-246+מקבע טכני+מקלט עזר-מח-442 ניתן לייצב 10 ערוצים.	מקמ"ש אוטומטי, מכשיר קשר נייד	מק"ט 12	
הציוד הנישא שידר בהספק של 2-1.5 וולט ופעל עם אנטנת שוט קצרה אנ-892, או עם אנטנת שוט ארוכה, אנ-275. הציוד ברכב שידר בהספק 50 ווט ובעזרת אנטנה אנ-1729, אנטנת דיפול מוזנת במרכז שבבסיסה מתאם, בא-6707 (מקלטי עזר פעלו עם אנטנת שוט בעלת שלוש חוליות, ללא מתאם בבסיסה). כבל בקרה בין המקמ"ש (מקמ"ש אוטומטי-מח-246, מקמ"ש	פועל בתחום התדרים 30-75.95 מה"ץ. 920 אפיקים ברוחב 50 קה"ץ.	VRC	רדיו תג"ם

ידני מח-524 -ניתן היה לייצב בהם 10 ערוצים) לבסיס האנטנה בא-6707 שלט על כיוון האנטנה לתחומי התדרים השונים ומקלט עזר, מח-442.			
פעל בתחום התדרים 240-350 מה"ץ, בו ניתן היה לכוון מראש 4 ערוצים. המרווח בין האפיקים היה 100 קה"ץ. פעל בהספק שידור של 1 ווט, והשתמש באנטנת שוט קצרה אנ- 1778. מקור המתח היה מצבר מר-603.	מקמ"ש נישא תא"ג/תג"ס	מק 271	רדיו תא"ג קרקע אווירי
מכשיר זה פעל בשיטת מח"פ, הופעל בעיקר במצב LINE-ON, בו הקשה על מקש בצד המשדר גרמה להצפנה, משלוח האות למקלט בצד השני של העורק ופיענוח מיידי של האות והדפסתו. בכך מהירות המברקים גדלה. בטג- 1000 מומשה מערכת לוגית עם טרנזיסטורים- חידוש טכנולוגי מהותי באותה עת.	הצפנת טלגרפיה	טג – 1000	הצפנה והסתרה

השנים שלאחר מלחמת ששת הימים התאפיינו בהשקעות מהותיות בקשר קווי, להנחת כבלים תת-קרקעיים וגייבוי של מערכות רדיו-טלפון נייחות, להבטחת תקשורת אמינה לשטחים הנרחבים החדשים בשליטת ישראל. הקשר האיכותי שהמערכת הנייחת סיפקה היה מרכיב מרכזי בהבטחת קשר אמין לכוחות צה"ל.

השליטה על מרחב חטיבה 14 התבססה על קשר קווי פיזי, רדיו תג"ס ורדיו ת"ג למעוזים והתעוזים ובין מפקדת החטיבה לאוגדה. הקשר הקווי שנחשב פחות חשוף להאזנות מצריות הונח בידי משרד הדואר ותוחזק על ידו. בשנת 1970 הוקמה מחלקת כבלרים בפלוגת ההתקנה של גדוד הקשר באוגדת סיני, והיא תחזקה את קווי הטלפון למעוזים. קשר התג"ס התבסס על מכשירי VRC. קשר הת"ג התבסס על מכשירי מק-100. קשר הפנים במעוז היה מבוסס גם הוא על קשר קווי ורדיו תג"ס בין העמדות השונות, ובנוסף הותקנה בו גם מערכת כריזה. מספטמבר 1971 הופעל במעוזים "יבבן", קפ-830, שהותקן בעמדת התצפיות. לחיצה על מתג בקפ-830 שלחה אזהרה לכל הרשת, והתריעה למעוזים סמוכים ולטנקים בעמדות סמוך למעוז על חדירת מטוסי אויב. מערכות הכח במעוז התבססה על מערכי מצברים, ראשי ומשני, בבונקר הפיקוד, שנטענו בדרך כלל באמצעות גנרטור ז"ח, שסיפק את כל צרכי המעוז. הגנרטור פעל בשעות היום בלבד-בשעות החשיכה היה חשוב לשמור על שקט מוחלט, שכן בעמדות התצפית הקשיבו בדריכות מחשש התקפה על מעוז. במעוז ישב בדרך קבע אלחוטן סדיר, שיצא לחופשה הביתה לימים בודדים מדי מספר שבועות (במעוזים הגדולים היו 2 אלחוטנים), ועסק ברציפות בתחזוקת המערכת, הן מערכת הפנים והן הקשר לדרג הממונה. במהלך מלחמת ההתשה, ההפגזות והשימוש השוטף יצרו תקלות רבות. אנשי הקשר פעלו במסירות ובגבורה תחת אש. פעמים רבות סללו אלחוטנים קווים עם גל-11 תחת הפגזות.

חלוקת מכשירי הקשר:

בטנק גור - מק 43 (מקמ"ש אוטומטי).

בטנק מ"מ - מק 12 (מקמ"ש אוטומטי ועוד מקלט עזר, בעיקר להאזנה על תדר חירום כללי "מוסקיטרי").

בטנק מ"פ – מק 44 (מקמ"ש אוטומטי ועוד 2 מקלטי עזר).

בטנק מגד – מק 44. בטנקי מ"פ ומעלה היה גם מק 25, שהיה מיועד לחירום אם מערכת הקשר הייתה יוצאת מכלל שימוש או אם נדרש לנטוש את הטנק כתוצאה מפגיעה.

פרק ג'

ניהול הקרב

פרק זה יעסוק בעיקרי מהלכי הלחימה של החטיבה במלחמה, רשתות הקשר של החטיבה, תכנון הקשר בעת לחימה וקשיי הקשר במהלכה.

בוקר יום הכיפורים

ב-6 באוקטובר 1973 בשעה 08:30, התקיימה קבוצת פקודות אוגדתית במפקדת אוגדה 252 ברפידיים. המטרה העיקרית של המפגש הייתה לשחזר ולרענן למפקדים (בעיקר למפקדים שמחוץ לסדר הכוחות הקבוע של האוגדה), את תכנית "שובך יונים" – תכנית הפריסה. במהלך קבוצת הפקודות, בשעה 09:00 לערך, נקרא מפקד האוגדה – אלוף אברהם (אלברט) מנדלר ז"ל, לשיחה טלפונית עם אלוף פיקוד הדרום – אלוף שמואל גונן (גורודיש). כשחזר מפקד האוגדה כעבור מספר דקות הוא עידכן כי קיימת ידיעה על שעת "ש" צפויה של המצרים באותו היום בשעה 18:00. הוא הבהיר כי לא ברורה מהות שעת ה"ש" – ייתכן כי זו שעת סיום "התרגיל" המתבצע על-ידי הצבא המצרי, וייתכן כי מדובר בשעת הפתיחה באש על-ידי הצבא המצרי.

הפקודה האוגדתית הייתה לבצע תכנית "שובך יונים קטן" – תכנית פריסת כוחות – שמשמעותה היערכות בקו החזית של חטיבה אחת – חטיבה 14. תנועת הכוחות לפריסה תוכננה להתחיל בשעה 16:00 ולהסתיים עד שעה 17:00. בקשה להקדמת התנועה נדחתה על-ידי מפקדת פיקוד הדרום, בנימוק שתנועה מוקדמת מדי עלולה להסלים את המצב בחזית, וזאת כיוון שלא ברורה מגמת האויב, ואם בכוונתו לפתוח באש או עלולים להביא במהלכינו להידרדרות המצב בגזרה.

ההוראות העיקריות שניתנו היו לבצע את הפעולות הנדרשות בהסתר ולא לפני השעה 16:00:

- כוננות ספיגה.
- הוצאת פלוגות הטנקים מהתעוזים לחניונים, תוך קידום מחלקת טנקים מכל פלוגה לעמדות תצפית ב"רמפות"/עמדות אחוריות.
- דילוג התצפיות הניידות מקו תעלה לעמדות תצפית אחוריות.
- קידום חפ"קים גדודיים לקו התעוזים.

המח"ט קיים קבוצת פקודות בשעה 12:00 לעדכון מפקדי הגדודים ולתדרוכם. בשעה 12:30 התקבלה פקודה מהאוגדה להיכנס לכוננות ספיגה מיידית. מפקד החטיבה עידכן את המג"דים שיחזרו מידית לכוחותיהם. חמ"ל החטיבה יצר קשר עם כלל המעוזים והתעוזים ונתן את הפקודה להיכנס לכוננות ספיגה מיידית.

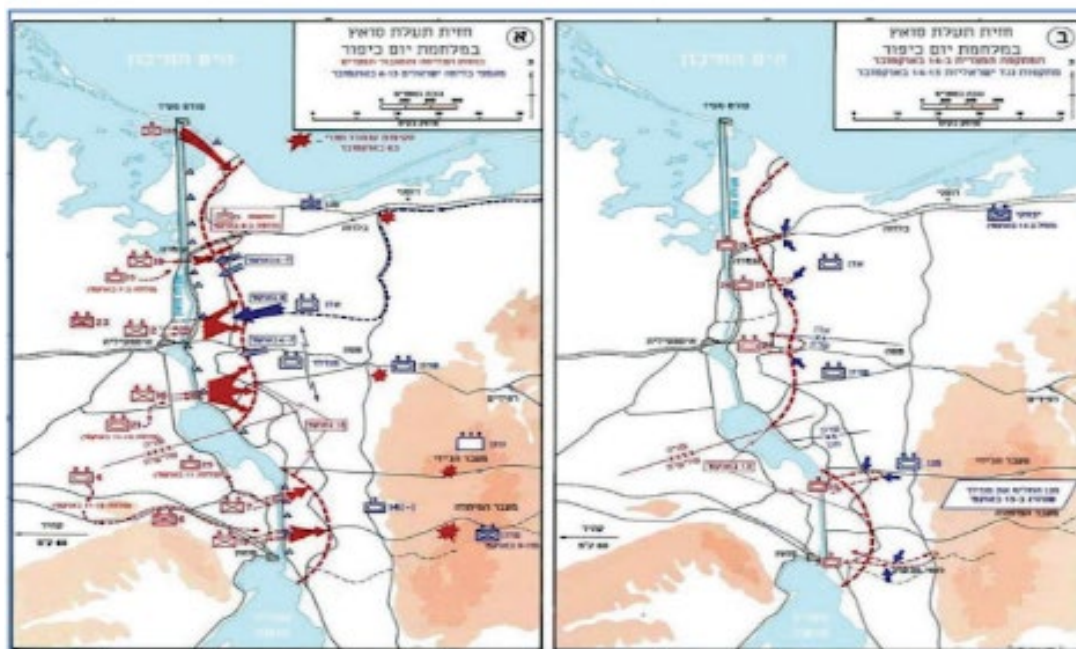
תמונת המצב אודות פריסת יחידות החטיבה ערב המלחמה

בתחילת 1973 התקבלה בצה"ל החלטה לקצר את שירות החובה בחצי שנה לשנתיים וחצי, ובעקבות כך תוכנן לפרק את חטיבה 14 במהלך שנת 1974. כתוצאה מכך, החטיבה לא תוגברה בצוותי טנקים ולוחמי חרמ"ש חדשים. בפתיחת המלחמה היו בחטיבה 8 פלוגות טנקים במקום 9 ופלוגת חרמ"ש אחת (במקום שלוש פלוגות חרמ"ש) וכאמור, פלוגת סיור חטיבתית. בסך הכל 89 טנקים.

ביולי 1973 עלתה החטיבה לקו שהיה אמור להסתיים בשבוע השני של אוקטובר, ותפסה את אזור תעלת סואץ. שלושת גדודי החטיבה היו פרוסים לכל אורך תעלת סואץ.

- **גדוד 9 -** בפיקוד סא"ל יום-טוב תמיר היה בגזרה הצפונית של התעלה תחת פיקוד חטיבה מרחבית 275 (חטיבת בלוזה).
 - **גדוד 184 -** בפיקוד רס"ן שאול שלו היה בגזרה המרכזית, מאמצע האי אל-בלח בצפון ועד לצפון האגם המר הקטן.
 - **גדוד 52 -** בפיקוד סא"ל עמנואל סקל תפס את הגזרה הדרומית, מאגם המר הקטן ועד לראס מעלב שבמפרץ סואץ.
- פלוגות הטנקים היו מוצבות בחניונים פלוגתיים בתעוזים, במרחק של 8-10 קילומטרים מהתעלה. את המעוזים על גדת התעלה תפסו חיילי חי"ר – פלוגת החי"ר מיל' מגדוד 68 של החטיבה הירושלמית בגזרה המרכזית, וחיילי נח"ל בגזרה הדרומית.

מפה כללית של אזור תעלת סואץ בפרוץ מלחמת יום הכיפורים

מתוך אתר "חטיבה 14 במלחמת יום הכיפורים".

בערב יום הכיפורים, 5 באוקטובר 1973, היו רק 16 מעוזים מאוישים, ברובם על ידי חיילי מילואים. כל האחרים היו סגורים ונטושים. חטיבת שריון אחת בלבד של אוגדת סיני הייתה פרוסה לאורך התעלה, כשמפקדת החטיבה ממוקמת במחנה טסה (כ-35 קילומטר ממזרח לתעלה). יתר החטיבות או יחידות האוגדה היו מאחור, כ-80 ק"מ ממזרח לתעלה, ולא התפרסו קדימה בפקודת אלוף הפיקוד.

בשעות הערב המוקדמות קיבלה חט' 401 את האחריות על הגזרה הדרומית וחטיבה 14 נשארה אחראית לפעילות בגזרה המרכזית, עד להגעת אוגדה 143 ביום ראשון ה-7 באוקטובר בשעות אחה"צ המאוחרות. חטיבה 14 הוכפפה תחת פיקודה של אוגדה 143 עד סוף המלחמה וחטיבה 401 שהייתה בגזרה הדרומית נשארה תחת פיקוד אוגדה 252.

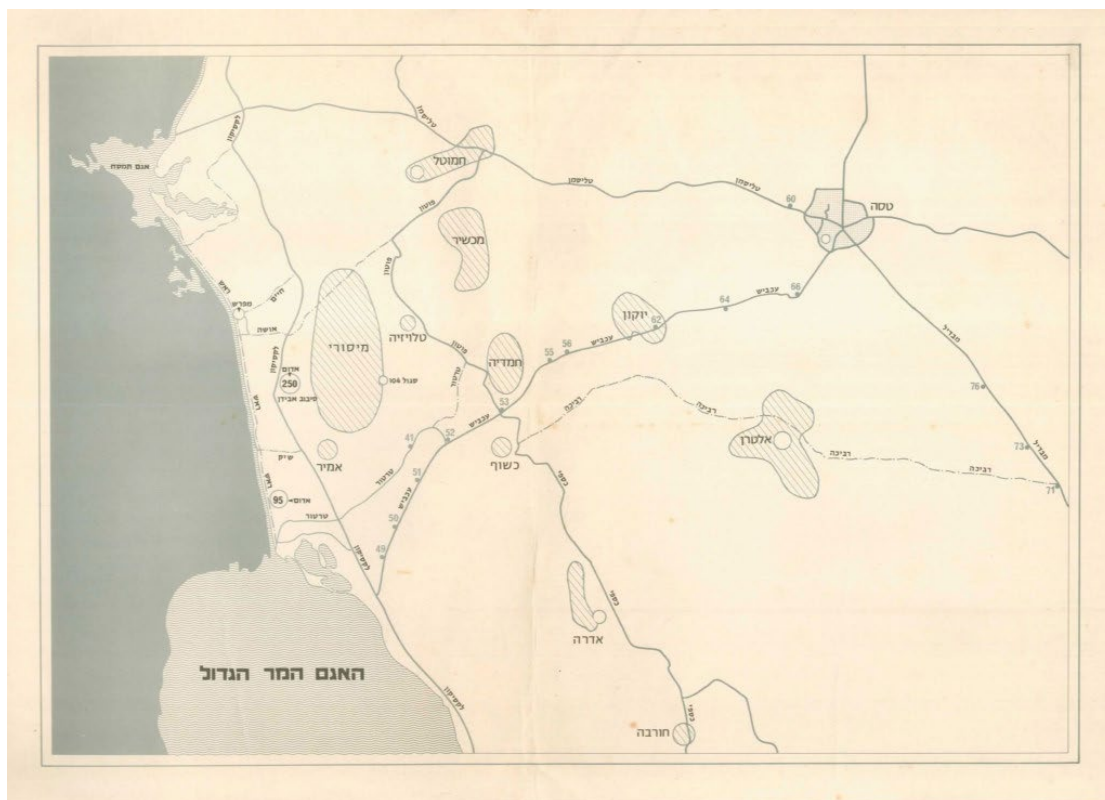
חפ"ק אוגדה 143 בטסה בסיני. במרכז התמונה יושב, אלוף אריאל שרון, מפקד האוגדה.
מקור: צלם אלי חן. באדיבות ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון, אוסף במחנה נח"ל, 40/3719

מהלכי הלחימה העיקריים

בשעה 13:47 נשמעה צפירת ה"יבבן". במקביל לכך, החלה הפגזה ארטילרית מצרית כבדה לכל רוחב גזרת התעלה. למעלה מ-1,100 תותחים מצריים פתחו באש ו-128 מטוסי אויב הפציצו מטרות חיוניות בגזרתנו, כולל את מפקדת גדוד 184 בטסה, שם היו לחטיבה נפגעים ראשונים. מדבר סיני הזדעזע מעוצמת הירי המצרי.

רוחב גזרת החטיבה היה כ-200 ק"מ – מהאי אל-בלח בצפון ועד ראס מלעב בדרום, כשמתוך כך 104 ק"מ היו בגזרת התעלה ועוד כ-100 ק"מ בחוף מפרץ סואץ. לרוחב הגזרה החטיבתית היו 9 מעוזים מאוישים בלבד, כך שלדוגמה, המרחק בין מעוז "פורקן" לבין מעוז "מצמד" היה כ-20 ק"מ.

מקור: מתוך אתר "חטיבה 14 במלחמת יום הכיפורים"

31

למרות הלחימה העיקשת וההקרבה של פלוגות הטנקים וצוותיהם, הצליחו כוחות הרגלים המצריים ומוגברים בנשק נגד טנקים, לצלוח את התעלה ולהתקדם מזרחה, בחסות מטריית טילים נגד מטוסים ובסיוע נרחב של למעלה מאלף קני ארטילריה ומטוסים.

מצב המעוזים היה סביר. למעט המעוזים "חזיון" ו"ליטוף" שמפקדיהם נפגעו, שלטו מפקדי המעוזים האחרים בנעשה. לרשות החטיבה עמד סיוע של ארבע סוללות ארטילריות בלבד.

אחת הבעיות הקשות שעמדו בפני מפקד החטיבה – אל"ם אמנון רשף הייתה המחסור במודיעין בזמן אמת, באשר לצליחת האויב – אזורי צליחה, סדרי גודל, ומגמת פניו. רוחב הגזרה והמרחקים הגדולים בין התצפיות במעוזים, ומיעוט הכוחות הניידים ביניהם לא אפשר כיסוי מלא של המרחב. כדי לצמצם את הפערים הורה לעתים מפקד החטיבה לפלוגות הטנקים לתפקד כסיוור משוריין, ולדווח על תנועות האויב ומיקומו, וזאת כדי לקבל תמונה כוללת על ממדי הצליחה של האויב והישגיו. חטיבה 14 קיבלה תחת פיקודה את גדוד הטנקים 79 מחטיבה 401.

ביום הראשון והשני למלחמה היו חסימות קשר קשות מאוד. בכדי לפתור בעיה זו עברה החטיבה להתנהל מול המעוזים בקשר קווי ועם הגדודים, הפלוגות ולעיתים גם המחלקות עברו לרשתות הקשר הפלוגתיות או הגדודיות. **הרשתות החטיבתיות סבלו מעת לעת מחסימות כתוצאה מפעילות ל"א של האויב. לכן נאלצו לרדת אל הרשתות הגדודיות ולעיתים אף לפלוגתיות.**

תמונת המצב בגזרת החטיבה, עם שחר של ה- 7 באוקטובר, הייתה כדלקמן:

- **מעוז "חזיון"** – במצב חמור. המעוז, חסר פיקוד ומנהיגות כתוצאה מהיות שני מפקדיו בין הנפגעים הראשונים במלחמה, היה מכותר היקפית, וכל ניסיונות החבירה עמו והחילוץ ממנו נכשלו. מול המעוז ניצבה פלוגה ח' 184 עם 3 טנקים.
- **מעוז "פורקן"** – במצב סביר. במעוז היה פצוע אחד שאינו מחייב פינוי, המעוז כותר היקפית, ולא הייתה יכולת להגיע אליו. מצפון, באזור "מצת", התנהלה צליחה בהיקף גדול מאוד.
- **מעוז "מצמד"** – במצב סביר. לא היו נפגעים. האויב נמצא בעיקר מצפון למעוז ובמרחק מסוים, אם כי תמונת המצב במרחב שבין מעוז "פורקן" למעוז "מצמד" עדיין לא הייתה ברורה, למרות כוחות הסיוור שנשלחו על-ידי המח"ט.
- **מעוז "לקקן"** – מצב טוב. לא היו נפגעים ולא היה מגע עם האויב.
- **ציר "חביבה"** – כוח של פלוגה ח' 184 בפיקוד רס"ן אליעזר כספי, ניהל קרבות עם כ-50 טנקי אויב וכוחות חי"ר רבים באזור צומת "חביבה" – "לכסיקון". מצפון לציר נמצא כוח "מיקנס" בתצפית.
- **ציר "טליסמן"** – גדוד 79 בפיקוד סא"ל שלמה ניצני, היה ערוך משני צדי ציר "טליסמן".
גדוד 196 – נע ונערך באזור "זנגביל".
- **ציר "עכביש"** – כוח מאולתר שכלל חמישה טנקים ונגמ"שים בפיקוד מ"פ י' 184.

ו התעלה

מקור : מתוך המצגת של "שבעים שנות חיל הקשר והתקשוב".

ב-7 לחודש בשעות אחה"צ המאוחרות קיבלה אוגדה 143 את האחריות על הגזרה המרכזית והחטיבה הוכפפה לפיקודה. במהלך הימים עד ה-14 לחודש נטלה החטיבה חלק בקרבות הבלימה ובהתארגנות מעת לעת. ב-14 באוקטובר 73 עם שחר, הונחתה על החטיבה הפגזה ארטילרית כבדה ביותר של פגזים וקטיושות שכמוה טרם נחזתה במשך כל המלחמה. המח"ט העמיד את כוחות החטיבה בכוננות.

מפקד החטיבה מתאר זאת כך :

"החטיבה הייתה דרוכה ומוכנה. ההפגזה הארטילרית המאסיבית העידה על כך שהאויב המצרי מתכוון לבצע מהלך כלשהו. עם התגלות הכמות האדירה של הטנקים השועטים מזרחה לעברנו, קיננה בקרבי הרגשה של כעין גל 'צונאמי' המתקרב לעברך, ולשבריר שנייה עלתה בקרבי המחשבה והחשש איך עוצרים גל מעין זה שעלול לשטפנו".

עם זאת, כוחות החטיבה היו ערוכים בשטחים שולטים על הכוח המצרי. המח"ט הורה לגדודים לעלות לעמדות ולפתוח באש. בתוך דקות ספורות נראו עשרות טנקים מצריים פגועים ומדורות רבות נראו בשטח ההשמדה. החטיבה הנחיתה אש ארטילרית על החלק העורפי של כוח האויב במגמה לשבשו ולמנוע את נסיגתו, ודרשה סיוע אווירי (שלא הגיע).

איכות צוותי הטנקים בחטיבה, השליטה הקרקעית ושליטת הקשר הם שהביאו להכרעה מוחצת ומהירה של כוח האויב.

10.10.1973 – תדריך מג"דים ב"מבדיל" 71 לאחר 4 ימי לחימה רצופים. מצד ימין של המפה עומד

המח"ט ומצד שמאל שלמה וקס

מקור: מתוך אתר "חטיבה 14 במלחמת יום הכיפורים".

קשיים אשר חוותה החטיבה:

כאשר פרצה המלחמה, מפקדת החטיבה ניהלה אותה מהחמ"ל החטיבתי בטסה. 24 שעות הראשונות לא היה ניתן לעזוב את ניהול הלחימה מהחמ"ל (המפקדה העיקרית הנייחת), מכיוון ששם היו כלל המכשירים המתאימים בכדי לנהל את התקשורת עם כלל היחידות ולהשתלט על הגזרה שכללה 200 ק"מ. בנוסף, הטווחים של הVRC היו קצרים יותר מאשר השטח של כל הגזרה. רק לאחר שמפקדת אוגדה 143 הגיעה לתגבר וקיבלה אחריות על הגזרה המרכזית, יכלו הקצינים הבכירים לצאת עם החפ"ק לכיוון הכוחות. מהיום השני של המלחמה המח"ט והקשר"ח היו כל הזמן בשטח בקדמת שדה הקרב וכל זה מתוך טנק המח"ט. חפ"ק המח"ט היה ממוקם במקום שבו התנהל הקרב/ המאמץ העיקרי של החטיבה. המח"ט דגל בפקוד מלפנים. בנוסף, במצטבר, לחמו ת"פ החטיבה 18 גדודים ויחידות בסדר גודל גדודי ולכל זה היה צריך למצוא פתרונות קשר יצירתיים ובאופן מיידי.

בונקר חמ"ל מפח"ט 14 ב"טסה" בשעות הראשונות של המלחמה - (שלמה וקס יושב עם המעד והכובע)
מקור: מתוך אתר "חטיבה 14 במלחמת יום הכיפורים".

תוך כדי הלחימה, תחת פיקוד החטיבה פעלו גדודים רבים לפרקי זמן קצרים או ארוכים יותר. דבר אשר חייב עדכון שוטף של כלל הגדודים שהיו תחת החטיבה על עזיבתם של גדודים או הגעת גדודים חדשים ועדכוןם בהוראות הקשר המתחלפות. מכיוון שהכל קרה תוך זמן קצר, לא היה ניתן להסתיר את המידע. באותה תקופה השתמשו בהסתרה ובכדי להסתיר את המידע היו אמורים להשתמש במלקוד ובקוד גזית, דבר שלא עמד במבחן המציאות. כתוצאה מכך כלל המלחמה התנהלה בגלוי.

הגדוד האורגני היחיד שנשאר תחת פיקוד החטיבה לאורך כל הלחימה היה גדוד 184.

הק"ש מקורי של ימי הלחימה - מתוך דוח החטיבה המקורי של המלחמה

מקור: אתר "חטיבה 14 במלחמת יום הכיפורים" (ראו הרחבה בנספחים):

[illegible]

בנוסף, תוצר של מלחמת ההתשה בבניית הקו בסיני היה שהגדוד ישב עשרה קילומטר מזרחית ממפקדת החטיבה, בעוד ממפקדת החטיבה הייתה קרובה יותר לקו הלחימה. כתוצאה מכך, בגל התקיפה הראשון של המטוסים המצריים הם לא הפציצו את ממפקדת החטיבה אלא את ממפקדת הגדוד כיוון שההיגיון אומר שהמפח"ט יושב במקום השולט על הגזרה המרכזית ולא במקום הקרוב יותר לקו. ולכן, על החטיבה לא היה אש.

עם זאת, למרות שמקרה זה האיר פנים לחטיבה, המיקום היה מאתגר ונחות מבחינת שליטה. בכדי להתגבר על קשיי הקשר השתמשה החטיבה ב-ש.ט (שלט רחוק) אשר היו מותקנים ברחבי הגזרה עוד מלפני המלחמה. בנוסף, בטסה הייתה לחטיבה אנטנה גבוהה שבעזרתה הצליחו להתגבר על בעיות המרחק.

מתוך ראיון עם קשר"ח דאז שלמה וקס על הקשיים בתחילת המלחמה:

” פלוגת הקשר הסדירה התבססה בחלק לא מבוטל מכוח אדם על חיילות אשר איישו תפקידים כגון :

- **צפניות** - אחראיות על הצופן.
- **אלחוטניות** - אחראיות על הפעלת מערכות הרדיו.
- **מרכזניות** - אחראיות על קישוריות שיחות הטלפון. כל שיחה יוצאת ונכנסת הגיעה אליהן והן העבירו לגורם הנחוץ.
- **עובדות במשרד קשר** - אחראיות על קבלת המברקים והדואר והפצתן לגורמים הנחוצים.

ב-7 לאוקטובר 1973 ניתנה הוראה לפנות את כל החיילות מהקו הראשון בכדי שלא יפגעו.

כתוצאה מכך, כלל החיילות של פלוגת הקשר עזבו ואנשים היו צריכים לעשות כפל תפקידים. בנוסף, לכל פלוגת קשר סדירה יש השלמות מילואים. אני לעולם לא פגשתי את אנשי המילואים שלי כיוון שהם לעולם לא הגיעו אליי. כתוצאה מכך, פעלתי עם כמות מאוד מופחתת של סד"כ.

ראוי להדגיש שתקן פלוגת קשר היה בסביבות 100 איש, שמתוכם 60 סדירים. בפועל אני תפקדתי וניהלתי את כלל מערכות הקשר עם פחות מ-40. לא הייתה דרך התמודדות עם בעיית הסד"כ, פשוט תפעלנו את הסיטואציה עם מה שהיה וכך צלחנו".

שמות רשתות רדיו:

שם הרשת	יחידה
בשור	רשת מבצעים אוגדה 143
מקדח	רשת מבצעים חטיבה 14
זמיר	רשת מבצעים גדוד 79
סוברין	רשת מבצעים גדוד 184
עוגה	רשת מבצעים גדוד 407
שקמה	רשת מבצעים גדוד סיור 87
נפרד	רשת מבצעים גדוד סיוט ונ"ט 582

ראיון עם שלמה וקס- קשר"ח דאז

"תאר את מהלך הקשר במלחמה ואיזה מענה נדרשת לתת":

"המלחמה נפתחה כמעט ללא התרעה ומצאה אותנו שולטים על רוחב גזרה של כ-200 ק"מ היינו ערוכים לשלוט במרחב זה מחמ"ל החטיבה בטסה הן בקשר רדיו והן בקשר קווי. כתוצאה מחדירת עשרות מטוסים מיצרים אל תוככי סיני- הופעלו מערכות ה"יבבן" (מכשיר התרעה המסייע לדווח על חדירת מטוסי אויב לתחומינו) בלי הפסקה. והן היו אלו שחסמו את רשתות הרדיו שלנו. אז נתתי הוראה למעוזים לא להפעיל יותר "יבבן".

למזלי הטוב במלחמה לא הייתי צריך לתת יותר מידי פתרונות לא שיגרתיים בתחום הקשר. היתרון שלי היה שלאחר ארבע שעות מפרוץ המלחמה, נשארנו אחראים על הגזרה המרכזית הנמצאת באיזור בו ישבנו גם לפני תחילת המלחמה ולכן היו לי מערכות שכיסו את כל הגזרה.

כשחזרנו להתארגנות מקו האש, החפ"ק החטיבתי חזר למפקדה העיקרית שישבה במחנה טסה ושם היו לי מערכות שליטה שגם שלטו אל מעבר לתעלה.

כל חטיבה קיבלה עורק רדיו טלפון (כיום ורד הרים), ואני ויתרתי על זה כי לא הייתי זקוק לכך. במפקדה העיקרית כבר היה לי קשר טלפוני פיזי אל מפקדת האוגדה כי שם ישבנו גם לפני. אפשר להגיד שתנאי הפתיחה שלי היו טובים.

בגלל חוסר בכבלי שדה, גללתי מה שהיה קיים והעברתי לצד השני של התעלה כאשר כבשנו אותו, והאוגדה העבירה לי עורק רדיו טלפון.

כל אנשי המילואים שלי לא הגיעו אלי והבנות שהיו מרכיב מרכזי במפקדה פונו מקו החזית. עשינו את המיטב עם מה שיש והצלחנו.

לעיתים חיילים התנהגו בצורה שונה במלחמה, וחלקם לא תפקדו כראוי. אך עם זאת עשינו את הקשר ועשינו אותו טוב.

טרום המלחמה אנחנו ישבנו בקו התעלה והפעלנו מערכות קשר. תמיד דגלתי בזה שאנו צריכים להיות ערוכים באפס זמן ולהפוך ממצב של ביטחון שוטף למצב מלחמה ואש ולכן תמיד שמרנו על דריכות האנשים. המלחמה הפתיעה את כל הצבא.

ברגע שהמטוסים הראשונים חצו את הקווים הייתה הפתעה של הדקה הראשונה אבל התאפסנו ופעלנו. לא הייתה שום בעיית קשר. הקשר לא נותק לעולם לאורך המלחמה".

היה לחטיבה מידע מודיעיני נרחב אודות מרחב הלחימה של מבצע הצליחה. אולם, תוך כדי הלחימה, כתוצאה מהצטברות מידע שוטף, התברר לכוחות החטיבה כי היערכות האויב הייתה שונה באופן משמעותי מהמידע הכללי שהיה בידנו. מידע זה הצטבר בהדרגה במשך ליל הלחימה, כתוצאה מדיווחי מפקדים ומדיווחי מודיעין שוטפים על פעילות ותנועות האויב המצרי בגזרת הלחימה של החטיבה.

התכנית הייתה שחטיבה 14 תכבוש את הגדה הקרובה באזור הצליחה בהתקפת לילה, תפתח את הצירים "עכביש", "נחלה" ו"טרטור", תסייע באש לכבוש את הגדה הרחוקה (המערבית) על-ידי חטיבת חיר"ם 247 ותהיה בכוננות לצלוח את התעלה בעקבות חטיבה 421, לאחר החלפה על-ידי חטיבה 600.

השיטה מבחינת הקשר:

תכנית הקשר:

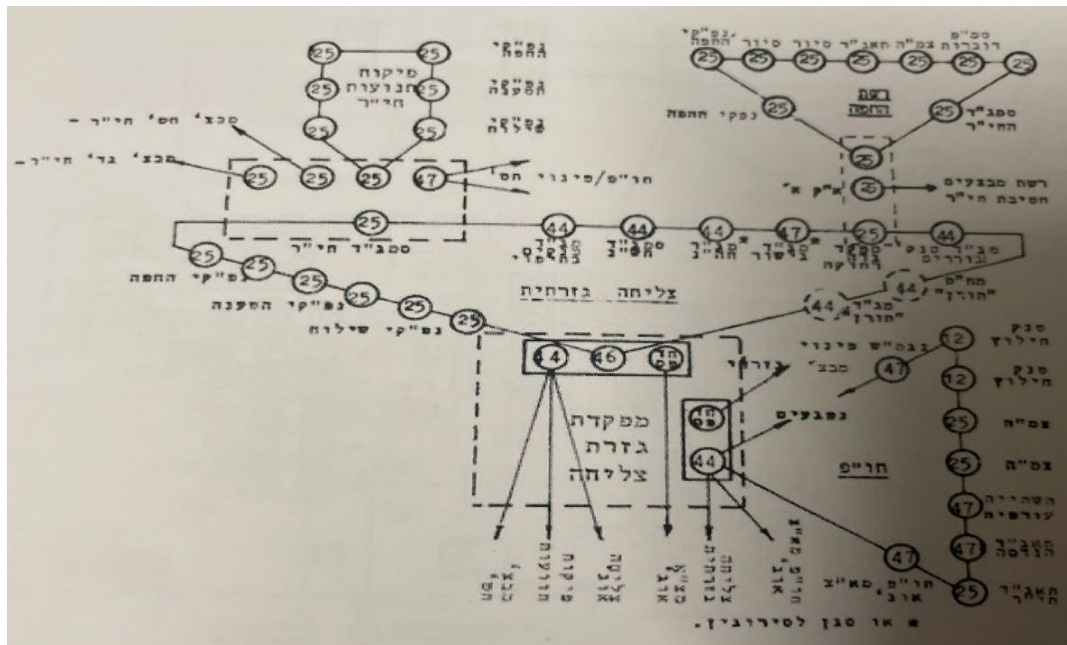
- תכנית הקשר התבססה על קשר רדיו בתג"ם (תדר גבוה מאד - VHF), תוך הפעלת רשתות הקשר הפק"ליות של היחידות, פרט לרשת החד-פס (SSB)

מיקום מפקדות:

- חפ"ק חטיבתי לאחר הגדוד המוביל.
- מפקדה עיקרית – רכס "חמדיה".

הנחיות מיוחדות:

- החלפת הרשת החטיבתית לרשת "מקדח" ב-151300.
- התנועה משטח כינוס ב"יוקון" לעבר שטח ההערכות ב"כספי" 56, תוך דממת שידור

ברדיו

מרשם רשתות הרדיו באזור הצליחה

מקור : מתוך הספר "שבעים שנות חיל הקשר והתקשוב-מערכות, שיטות ואמצעים".

בנוסף, לקראת המבצע, הכין הקשר"ח הוראות קשר בעזרת מכונת כתיבה וסטנסיל וכתוצאה מחילוף תמידי של הכוחות והצטרפות של גיבויים, הוראות הקשר היו תקפות אך ורק לשעתיים הראשונות.

כאשר הן כבר לא היו רלוונטיות כלל הגדודים הסתמכו על הבסיס שלהן והכל התנהל דרך הקשר.

15.10.73 אחה"צ – תנועת הכוחות לעבר שטח היערכות לקראת קרב הצליחה – מבצע "אבירי לב"

מקור: "אתר חטיבה 14 במלחמת יום הכיפורים".

לאחר תחילת הקרב, מצב החטיבה היה קשה ביותר. הכוח ספג אבדות כבדות. מפקדים רבים נפגעו. השטח היה רווי בכוחות אויב מסוגים שונים: טנקים, נגמ"שים, טילי נ"ט, לוחמי חי"ר רבים וארטילריה. היה ברור למח"ט כי יש להתעקש ולהחזיק במקום, ככל שניתן, לנסות ולפרוץ את מגנן הנ"ט בצומת "טרטור" – "לכסיקון" ולפתוח את ציר "טרטור" כדי לאפשר את המשך פעולת הצליחה. סיכול התקפת הנגד המצרית הגביר את ההרגשה שהדבר אפשרי.

ב-15 באוקטובר עם דימדומים, נעה החטיבה ב"דממת רדיו"/"דממת אלחוט". בתחילת מבצע "אבירי לב" מנתה החטיבה 7 גדודים ועם שחר של ה-16 מנתה 9. הרבה מפקדים נפצעו במהלך הלילה והמח"ט היה צריך לפקד גם על הפלוגות אשר מפקדיהם נפצעו. כתוצאה מפיקוד המח"ט על הפלוגות הכניס הקשר"ח את הפלוגות הרלוונטיות לרשת החטיבתית תוך כדי לחימה.

בנוסף, הכניסו גם את שני הגדודים החדשים והודיעו לכולם על הצטרפותם.

בבוקר היה ערפל כבד מאוד וכתוצאה מכך היו קשיים נוראיים בקשר. היה קשה לתקשר בין הגדודים וכדי לפתור בעיה זו היו עוברים בין רשתות הרדיו ומוצאים פתרון.

שלמה וקס: "רצנו בתדרים של ההק"ש וחיפשנו תדר שיתאים".

החטיבה לחמה במשך כל הלילה והבוקר בקרב קשה ונוראי. היה זה אחד הקרבות הקשים בהם לחם צה"ל מאודו.

החטיבה לא השלימה את כל משימותיה עד תומם. אולם, החטיבה אפשרה את צליחת התעלה - צליחה שהביאה לשינוי פני המערכה ותוצאות המלחמה בחזית הדרום. לוחמי החטיבה ומפקדיה גילו נחישות, דביקות במשימה, אומץ וגבורה עילאית בליל דמים זה והם שאפשרו הישגים אלה. במהלך הלילה והבוקר למחרת, נהרגו בחטיבה על יחידותיה 121 לוחמים ו- 62 נפצעו. החטיבה נותר עם 35 טנקים כשרים מתוך 93 טנקים שעמם התחלנו במבצע.

לאחר המבצע, המשימה שהוטלה על החטיבה הייתה לאבטח את אזור הצליחה בצדה המזרחי של תעלת סואץ ולאפשר את צליחת כוחותינו לגדה המערבית של תעלת סואץ. החטיבה התארגנה תוך אבטחה כלפי דרום, וכלפי צפון.

ב- 19.10 בשעה 05:38 קיבלה החטיבה הוראה כי חטיבה 600 תחליף אותה באזור שמצפון לציר "שיק". בשעה 08:00 לערך, קיבל מפקד החטיבה הוראה ממפקד האוגדה להתארגן לצליחת התעלה.

ב- 10:00 התחילה הצליחה בפועל על גשר הגלילית. זו הייתה החטיבה הראשונה אשר הייתה על גשר זה. מסיום הצליחה פנתה החטיבה לכיוון צפון, כיוון ישמאליה, ופעלה שם באזור תוך קרבות עם כוחות אויב לדוגמא הקרב על מתחם אורחה עד הפסקת האש הראשונה ב- 22 לאוקטובר.

טנק

המח"ט בו ישב גם שלמה וקס - קשר"ח 14

מקור: "אתר חטיבה 14 במלחמת יום הכיפורים".

טנק המח"ט בו ישב גם שלמה וקס - קשר"ח 14
מקור: "אתר חטיבה 14 במלחמת יום הכיפורים".

פרק ה' אנשים, תובנות ומורשת

פרק זה יעסוק בדמותם של קציני הקשר וברוחם מאז ועד היום בעזרת חיבור בין דורי, מיקומו, חשיבותו ומהותו של קצין הקשר בבט"ש ובלחימה, תכונות אשר חשובות להצלחת הקשר וראיונות עם דמויות אשר לקחו חלק גדול בחיל הקשר ועיצבו לאורך השנים - תפיסתם על התפתחות החיל והשתנות הדורות. בנוסף הוא יעסוק בתובנות אשר החיל הנחיל כתוצאה ממלחמה זו.

מורשת היא ריכוז של ערכים ומנהגים מהעבר אשר קיבלו משמעות במהלך הזמן. לחיל הקשר ישנה מורשת ארוכת שנים, אשר משמשת כ"עמוד התווך" של החיל: ערכיו, משמעותו, מקצועיותו ודרכי פעולתו.

דרך המורשת אנו מבינים מה עברנו כחיל מבצעי ומקצועי כאחד, עד כמה התקדמנו ועד כמה אנו צריכים להמשיך להתקדם טכנולוגית ומקצועית, כדי להישאר רלוונטיים כל הזמן, ובעיקר לספק את המענה המבצעי המצופה מאיתנו ברמה המקצועית הטובה ביותר, במקום ובזמן.

דרך העבודה התחזקה משמעותינו בחיל, ראינו כמה דמויות גדולות עומדות מאחורינו, את חשיבות החיל ומשמעותו בלחימה ובבט"ש.

כדי ללמוד את כל אלו ועוד ביצענו ראיונות עם מפקדים וקציני קשר אשר השתתפו וחוו באופן אישי את המלחמה וגם את מכאוביה.

הקשר הוא זרוע המפקד לפיקוד ושליטה. קצין הקשר הוא האחראי להביא את המידע לאוזניים ולעיניים של המפקד. השיקולים אשר פוגשים את קצין הקשר בעת לחימה הם - האם לשבת בטנק או ביחידה והאם לשלוח את החיילים לשטח או לא. התשובות כרוכות בכיצד יוכלו לתפעל את הקשר בצורה המיטבית ביותר מבלי לחשוב פעמיים. בשביל קשר מיטבי עושים את מה שצריך.

לרוב קצין הקשר יושב בצמוד לקודקוד מכיוון שבלי קשר המלחמה לא תוכל להתנהל. קצין הקשר צריך להיות היכן שמתקבלות ההחלטות בכדי שהוא יתאים את מערכות הקשר להחלטות המתקבלות בהתאמה ובזמן.

לדוגמא: כאשר במהלך הלחימה החטיבה קיבלה כוח חדש לפיקודה, היו צריכים להכניס את הכוח לרשת החטיבתית ולידע את הכוחות האורגנים על הצטרפותו, לתת לו את המענה ולסגור את כל הפינות.

במלחמה בתור מפקדים נצטרך לשלוח את חיילי הפלח"ק אל שטח האש בכדי להפעיל את מערכות הקשר ולתחזק אותן. וזהו, אחד מהקשיים המוסריים הגדולים ביותר.

לדוגמא: הטכנאי הראשי היה רץ לקו האש בכדי לתקן מערכות פנים של הטנקים. במקרה כזה אי אפשר לחשוב פעמיים אלא לשלוח אותו. כי אם לא הוא אין מישהו אחר, ואכן, החיילים הבינו את חשיבות הדבר אליו נשלחו ועשו את עבודתם במסירות רבה.

בסופו של דבר, חיל הקשר הוא בין הגורמים המאפשרים את הלחימה והמון דברים בשטח דורשים את קציני התקשוב. בתור קציני תקשוב, אל לנו לחשוב פעמיים אלא לפעול. טיב המלחמה מתבסס על הקשר. ההצלחה, הסנכרון והתמרון לא יעבדו לולא אנו נפעל היטב בעת מלחמה.

עם כל הקושי הקיים בלשלוח אנשים לקו האש, זו חובתנו. לאורך השנים, דמות קצין הקשר לא השתנתה. מלבד המערכות אשר מתפתחות כל הזמן והידע אשר יש בידי קציני התקשוב, **התפיסה אשר אומרת שהקשר הוא הבסיס להכל ולנו כקציני קשר יש חלק גדול ברציפות השליטה - צריכה להיות אותה התפיסה.**

על אחריותנו לדאוג לכך שהפקודות אשר ניתנות בקשר יגיעו לאוזניים הרצויות והמידע והנתונים יגיעו אל העיניים הרצויות.

אנחנו בתור קציני התקשוב, נהיה הראשונים להגיע למקום והאחרונים לעזוב אותו, מכיוון שאנו צריכים להכין את המערכות לפני שמתחיל משהו ולפרק אותן אחרי שמסתיים.

"התפקיד שלנו כקציני קשר הוא לתת מענה במערכות שליטה ופיקוד בכל מצב ובכל תנאי משתנה. וכל זה בהתאמה ובזמן".
שלמה וקס

התפתחות החיל כרוכה המון גם בשימור המורשת. בכדי להתקדם עלינו לדעת היכן היינו, איפה אנו נמצאים עכשיו ולאן אנחנו רוצים להגיע.

אל לנו לקחת את הקיים כמובן מאליו. מערכות הקשר השתדרגו רבות במהלך השנים אך צריך לזכור את עברינו והיכן היינו בכדי להעריך את ההווה, ולזכור שלא משנה כמה המצב הקיים כיום מאפשר את רציפות השליטה, תמיד יש לאן להתחדש ולהשתדרג כמו שעשו כל קודמינו. אנו נמצאים כיום בעידן של מהפכה טכנולוגית: "מה שהיה בחזקת חלום אתמול, היום הוא מציאות ויכול להיות שמחר יעבור זמנו".

במהלך הכנת העבודה, למדנו על התנהלות הפלח"ק כחלק מהחטיבה כולה. התנהלות הכוח בחירום, היא תוצאה ישירה של התרגולת וההכנות המקדימות שהוטמעו בשגרה. בנוסף עלינו לזכור ש"את הקשר עושים האנשים". כמפקדים אנו צריכים לדעת לדרוש מחיילינו תמיד את הטוב ביותר, אנחנו צריכים לדעת להקשיב להם ולהכיר אותם, ולדעת להטמיע בהם את הערכים המובילים והחשובים בעינינו- מקצועיות, שליחות, רעות ומורשת.

לחזק להם את התחושה של עמוד התווך אשר עומד מאחורינו ופעל רבות בשביל לתחזק את הקיים ועלינו להיות עם מבט קדימה ורק להשתפר ולהתקדם בשביל להשאיר לבאים בתור מורשת מפוארת כמו שהשאירו לנו.

בנוסף, למדנו על כך שבלחימה אנחנו נקלעים למצב שלעיתים אין זמן לבדיקות, אין מקום לטעויות, אין זמן לנוהל קרב סדור.

הקשר"ח נדרש להבין לעומק את מצבי הלחימה השונים והמשתנים, ולהתאים את המענה התקשורתי הראוי. האחריות המוטלת עליו משמעותית - חיבור הכוחות האורגניים ואלו שכפופים לחטיבה. עליו להיות חד, למרות הבלבול הקיים בתמונת המצב המלחמתית. המח"ט והמפקדים סומכים על הקשר"ח שתתקיים רציפות שליטה על הכוחות, בכדי שיוכלו לקבל החלטות נכונות ותמונת מצב אמיתית ומעודכנת נוכח כל זמן ומצב.

מקור: מתוך אתר "חטיבה 14 במלחמת יום כיפורים".

לקחי קשר מהלחמה

בסוף המלחמה הגיע החיל לתובנות רבות. ניתן לראות את התפתחות החיל ממלחמה זו ועד היום במערכות קשר, ובמערכות שליטה ובקרה שונות ברמת החטיבה.

התובנה המרכזית ביותר הייתה הכנסת המצפינים אל תוך החיל, כאשר תובנה זו שינתה את פני החיל מקצה לקצה.

והיא נבעה בין היתר מכך ש"המצרים קיימו שגרת האזנה לכוחות צה"ל בסיני לפחות משנת 1971. למדו את כינויי היחידות, את דרגי הפיקוד, את מיקום היחידות; בקיצור- הכירו את האויב העומד לפנייהם הרבה לפני פרוץ המלחמה.

ההנחה שהפגיעה הקטלנית באלוף אלברט מנדלר הייתה תוצאה של האזנה מצרית לרשת הפיקוד של אוגדת "סיני" – אין מקום להלין עליה לאחר מעשה. עוצמת הקרבות, שחיקת הכוחות וציוותי כוחות תוך כדי קרב תנועה חייבו תקשורת מהירה, וכזו לא הייתה ברמת מימוש בשימוש במקלוד או בכל אמצעי ידני אחר. העיד על כך משדה הקרב ישירות רס"ן שלמה וקס, ק' הקשר של חטיבת ה"מחץ". בשל כך עלה צורך חריף בהצפנה, תוך שימוש בציד אלקטרוני ברמת השדה". - מתוך: "100 שנות קשר" - עם הכנסת המצפינים לחיל קיימת אפשרות לניהול מלחמה על מצב מוצפן באופן שוטף ואמין יותר.

השוואה בין העבר להווה

תחום השו"ב

במלחמת יום הכיפורים-

השליטה והבקרה על הכוחות במלחמת יום הכיפורים נעשתה על בסיס מפות תצ"א ודיווחים ברדיו. מפת הקוד הייתה צריס ועל גבי המפה היו נקודות סגולות. כאשר היו שואלים 'מקומך עכור', היו מדווחים את המיקום הנוכחי שלי על פי הסימונים על המפה. אצל המפקד היה פרוס ניילון על המפה, ובעזרת לורדים היו מסמנים מיקומים של כוחות. בכדי לקבל תמונת מצב אמינה ועדכנית, היה הכרח בדיווחים בלתי פוסקים.

כיום-

צה"ל עובד כיום עם מערכת טכנולוגית שנקראת צי"ד- צבא יבשה דיגיטלי. מערכת זו, שהינה מוצפנת, מקיפה (כוללת בתוכה המון נתונים הקשורים לדוגמא לכלי, כוח, טיב קשר) ומתקדמת מאוד, מאפשרת שליטה ובקרה על כל הכוחות הפועלים בשטח מסוים באמצעות מחשב שנמצא צמוד למפקד (בצורה רכובה- על כלי, או בצורה ניידת- כערכה נישאת). בעזרת המערכת ניתן להתעדכן בל זמן נתון במיקום ומצב הכוחות, באיתורי אויב שמוזנים ע"י כל אחד מהכוחות וכו'... כמו כן, באמצעות המערכת יכול המפקד לחלק משימות לכוחות השונים שתחתיו ולהתעדכן ב'סטטוס הביצוע' של המשימות שנתן. חשוב לציין שמערכת זו אינה מהווה תחליף לקשר רדיו- הדיבור, אלא תוספת.

האזנות ברזל ותפר

במלחמת יום הכיפורים-

במלחמת יום הכיפורים לא נעשו האזנות תפר. הייתה האזנת ברזל לערוץ חירום חש"ן 38.8, לה היה צריך להאזין תמיד מרמת המ"מ אשר היה עם מ.ק 12 צמוד. (רשת אשר לא קיימת כיום).

כיום-

האזנות ברזל הן רשתות להן הכוח חייב להאזין כל הזמן. כיום, כל כוח חייב שיהיו לו האזנות ברזל לערוץ חירום כללי, והאזנות תפר- האזנה לרשת של כוח הפועל בגזרה הסמוכה.

רשתות רדיו ברמת החטיבה

במלחמת יום הכיפורים-

בחפ"ק המח"ט של אמנון רשף, במלחמת יום הכיפורים היו האזנות לרשתות הבאות :

1. מבצעים א' חטיבה
2. מבצעים א' אוגדה
3. מבצעים פיקוד
4. חירום חש"ן
5. מבצעים ב' חטיבה
6. מודיעין אוגדה
7. ניהול אש אוגדה
8. מודיעין חטיבה
9. ניהול אש חטיבה
10. רפואה חטיבה
11. רפואה אוגדה
12. רשת תחזוקה
13. רשת חימוש

יכולת ירידה גם לגדודים והפלוגות וכניסה לרשתות.

כיום-

בחפ"ק המח"ט כיום ישנן האזנות לרשתות הבאות :

1. מבצעים א' אוגדה
2. חירום כללי
3. מבצעים א' חטיבה
4. מבצעים ב' חטיבה
5. מנו"ח
6. אוויר אוגדה
7. מודיעין אוגדה
8. ניהול אש אוגדה
9. מודיעין חטיבה
10. ניהול אש חטיבה
11. רפואה חטיבה
12. רפואה אוגדה
13. סיוע אווירי

הצפנה

במלחמת יום הכיפורים-

מכיוון שהכל קרה תוך זמן קצר, לא היה ניתן להסתיר את המידע. באותה תקופה השתמשו בהסתרה ובכדי להסתיר את המידע היו אמורים להשתמש במלקוד ובקוד גזית, דבר שלא עמד במבחן המציאות. כתוצאה מכך מירב המלחמה התנהלה בגלוי.

כיום-

מהות נושא זה לא מאפשרת לפרט יותר מידי.

ההצפנה כיום נעשית באופן אלקטרוני, על ידי 'מצפינים' שהינם מחשבים שיוודעים להמיר רצף מידע גלוי לרצף מידע שאינו ניתן לפענוח למי שאין את אותו המצפין, עם אותו מפתח הצפנה. כל מה שעלינו לעשות כיום בכדי לשדר בצורה מוצפנת הוא לדאוג שהמצפין ברשותנו מוטען במפתח ההצפנה הרלוונטי. ברמת החטיבה כל הרשתות הן מוצפנות.

קווים לדמותו של קצין הקשר

לאורך השנים יש קווים מנחים ותכונות אופי אשר נדרשות מקצין הקשר לדורותיו. תכונות ברזל אלו מלוות את דמות קצין הקשר מאז ומעולם.

- חשיבה יצירתית** - האתגרים העומדים בפני קצין הקשר לא נגמרים לעולם, אך אנו צריכים לאפשר קשר בכל זמן נתון. לא תמיד יהיו בידינו האמצעים הנוחים והמתאימים ולכן עלינו להגיע בראש פתוח לכל סיטואציה ולחשוב מחוץ למוכר והידוע. מה שעבד אתמול לא בהכרח יעבוד גם מחר. חיל התקשוב צריך לתת מענה תקשובי לכל מצב משתנה ולכן אנו צריכים להיות גמישים ופתוחים מחשבתית.

- מקצועיות** - מתאר ואופי הלחימה משתנה מפעם לפעם ועלינו לדעת לעומק הדברים, את מכשירי הקשר והמקצוע בכדי להיות הכי רלוונטיים בכל סיטואציה בה נתקל. כאשר יש בידינו ידע מקצועי מעמיק ונרחב נדע לנצל את המיטב מכל סיטואציה. הטכנולוגיה כהרגלה לא מפסיקה להתפתח, ועל מנת להישאר רלוונטיים, עלינו להתפתח בהתאם אליה ויחד איתה, וגם לפתח בהתאם לצרכי העת.

- כושר פיקוד** - קצין הקשר ברמה החטיבתית הוא קצין המטה היחיד תחתיו יש גם חיילים. לכן, עליו לדעת להוביל, לפקד ולתת תחושת מסוגלות לחייליו. לפתח אצלם את חשיבות המקצוע והידע הנרחב בכדי שהם ידעו להתמודד בכל סיטואציה ויבינו את חשיבות התעסקותם. על קצין הקשר לפתח תחושת אמון ומסוגלות עצמית במסגרת בכדי שכאשר ייתן משימה לחייליו יוכל לסמוך על כך שהיא מתבצעת.

- אומץ לב** - כקצין קשר נדרש ממך להיות קרוב בכל זמן נתון להיכן שמתקבלות ההחלטות. בעת לחימה, המשמעות של הדבר זה לרדת לקו האש ולהיות צמוד לקודקוד

של המסגרת ומשם לנהל את הלחימה. אסור לתת לפחד לשתק, אלא לדעת לעבוד תחתיו טוב ולתפעל את הכל מכל מקום ובכל זמן בכדי שדברים ימשיכו לעבוד והשינויים וההתאמות יקרו בזמן הכי מהיר תחת אש.

- **עמידה בלחץ** - על קצין הקשר לדעת לתפעל את מערכות הקשר בכל זמן נתון ובכל מציאות משתנה. המערכות צריכות לפעול תמיד לא משנה באיזו סיטואציה אנו נמצאים, ועל קצין הקשר לדעת לקבל ההחלטות בכדי להתאים את מערכות הקשר ולמנוע החלטות שיכולות ליצור בעיות בקשר, לתפעל את המערכות ולסנכרן בין כלל הגורמים גם תחת אש ולחץ נמשכים. גם בזמן בט"ש על קצין הקשר לעמוד בלחץ מכיוון שהעבודה בחיל לא נגמרת, ודברים שעבדו פתאום אינם עובדים וצריך להיות בבקרה תמיד ולתת פתרונות מהירים וטובים. השוני בין בט"ש למלחמה זו היכולת לעמוד במצבי לחץ קיצוניים ורצופים.

- **תכנון שרידות מערכות הקשר** - בתור קציני קשר אסור לנו להתנהל ללא גיבוי למערכות הקשר. הכרעת המלחמה מסתמכת על הקשר ואל לנו להסתמך על מערכת אחת בלבד מכיוון שאנו יודעים שמה שעבד לא בהכרח ימשיך לעבוד. ולכן לעולם יהיה לנו גיבוי אחד אם לא יותר למערכות שלנו. זוהי הדרך להבטיח את רציפות השליטה מול כל תקלה אשר תבוא.

- **להוות גם קצין מטה וגם מפקד** - בתור קצין קשר בשעות לחימה אתה עסוק בקרב מלפנים בצמוד לקודקוד אבל קורה שמאחור אתה בבעיה של סד"כ ואין מספיק חיילים שיתפעלו את המערכות. עליך לדעת להיות נוכח גם מלפנים היכן שמתקבלות ההחלטות וגם מאחור עם חייליך אשר צריכים להרגיש מפקד, מכיוון שבלחימה המון חיילים יכולים לחטוף הלם קרב. עליך לדעת להתאים את המשימות לחיילים ולקרוא אותם גם בלי לדבר.

- **יצירת מקצוענות וכשירות מבצעית במסגרת עליה אמון** - מפקד הקשר חייב לשמר את פלוגת/מחלקת הקשר כשירה ודרוכה בכל עת. מלחמה אינה נצפית מראש, ולחימה היא אוסף של אירועים בהם לרוב כל מה שיכול להשתבש – ישתבש. על מנת שמסגרת תהיה עמידה אל מול אתגרים אלה היא מוכרחה להיות מודעת היטב לאתגרים ומתורגלת בהתמודדות עימם. לכן יש לאמנה ללא הפסק בזמני הרגיעה, ולממש את היכולות הנובעות מהאימונים האלו בזמני החירום והלחימה.

מספר אמנון רשף- מח"ט החטיבה דאז

"במשך כל היממה הראשונה פיקדתי על החטיבה מתוך בונקר החמ"ל אשר היה בכשירות ומוכנות מלאה. למרות שאני כמח"ט רציתי לצאת לשטח בלילה הראשון, שלמה וקס (קשר"ח החטיבה דאז) אמר שהוא לא יוכל להבטיח לי קשר מיטבי. אין ספק שמהבחינה ה"טכנית" של השליטה, בחירה זו הייתה נכונה. במשך כל השעות היום הראשון של המלחמה, רוחב הגזרה החטיבתית השתרעה על פני כ-200 ק"מ. תנאי השליטה בגדודים, בפלוגות ובמעוזים היו קשים ביותר, עקב הטווחים הגדולים והתנאים הטופוגרפיים והאטמוספריים.

קשיים אלה גברו במיוחד מכיוון שהאויב השקיע מאמצים רבים לחסום את רשתות הקשר, והיה הכרח לדלג בין רשתות רדיו ולהסתייע בקשר טלפוני, בעיקר עם המעוזים ועם מפקדות הגדודים. אופי לחימת החטיבה, הפיצול לפלוגות ולעיתים למחלקות נפרדות, וקשיי השליטה האובייקטיביים של מפקדי הגדודים חייבו אותי להיכנס לרשתות קשר פלוגתיות, לתקשר עם מ"פים ואפילו עם

מ"מים לאחר שהמפקדים נפגעו, לקבל מהם דיווחים ולהורות להם מה לעשות וכיצד. בחלק מהמקרים המפקדים ברמות השונות לא הכירו את הגזרה, בעיקר את שטח הלחימה, והיה צורך להכוויןם ולתדרכם באופן צמוד ברשתות הקשר שלהם. גם לאחר שהגזרה החטיבתית צומצמה לגזרה המרכזית של התעלה, רוחב הגזרה החטיבתית היה 55 ק"מ וחלק מקשיי השליטה נותרו בעינם. לכן, אם מתבוננים בהיבט "השליטה הטכנית", היה זה נכון. אין לי ספק שבמשך כל שעות הלחימה קיבלתי דיווחים שוטפים ואמינים מכל מפקדי המשנה, והיו רבים כאלה.

קצין הקשר החטיבתי- שלמה וקס, היה עמי בטנק (כאיש צוות חמישי), סייע לי רבות בתחום הקשר והשליטה. בחרתי בו לשבת עמי בטנק מכיוון שלקשר במלחמה חשיבות רבה. הנתונים של המלחמה השתנו מהר והיה לי חשוב שקצין הקשר יהיה איתי בטנק בכדי לתפעל את הקשר במהירות במקום שאני אצטרך להתקשר אליו על כל שינוי. בנוסף, קצין הקשר הוא קצין מטה מקצועי וחשוב שיהיה נוכח בקרבת המפקד בכדי להשפיע על ההחלטות ולהביע את דעתו התקשורתית.

הקשר זה לא המטרה אלא זהו האמצעי. הקשר הוא זה שנותן לנו את הפיקוד ושליטה.
לקשר חשיבות רבה בעת לחימה ובזמן בט"ש. מיקום קצין הקשר הוא חשוב וליד הקודקוד."

אל"ם אמנון רשף מח"ט 14 ואלוף אריאל שרון מפקד אוגדה 143 דנים בתוכנית "אבירי לב"
המקור: ויקיפדיה

מתוך ראיון זה אנו למדים כי חיל הקשר הוא חיל חשוב שבלעדיו לא תתאפשר רציפות השליטה בלחימה ובבט"ש.
על קצין הקשר להיות מוכן בכל עת לשעת מלחמה. על כלל המערכות להיות כשירות ומוכנות כי אין לדעת מתי זה יכול להפתיע אותנו.
לפי דבריו של מח"ט החטיבה דאז, אמנון רשף, ניתן לראות את חשיבות דמות התקשוב וכי הוא בחר בה להיות עמו יחד בקו הראשון בלחימה.
אנו כקציני קשר אחראיים על הגעת המידע לעיניים ולאוזניים של המפקד ושל כלל הגורמים הלוחמים.
עלינו לפעול במהרה ולדאוג לכך שכולם מעודכנים בנעשה בשדה הקרב.
בנוסף, כובד ההחלטות המכריעות בלחימה נעשות גם על פי שיקולי קשר.
עלינו להסתכל על התמונה בראייה כוללת ולדעת לקבל החלטות אשר יתאימו גם לתחום המבצעי וגם לתחום טיב הקשר.
בסופו של דבר, ניתן לראות שהחלטות גורליות כמו לרדת לשדה הלחימה או להישאר בחמ"ל החטיבתי בכדי לשמר את רציפות השליטה עם הגורמים הלוחמים נעשות בשיתוף פעולה עם קצין הקשר אשר יודע לראות את התמונה המלאה ולייעץ בהתאם.

דמות הקשר היא דמות חשובה אשר לא כולם יכולים להיכנס אל נעליה.

עלינו לזכור שלהיות בחיל הקשר זו שליחות ולכל החלטה או מעשה שלנו משקל רב וחשיבות רבה.
לעולם אל לנו לקחת את הדברים כמובן מאלינו ועלינו לזכור למה אנחנו עושים את מה שאנחנו עושים וכמה עלינו לתת את כולנו בכדי להיות הכי מקצועיים ומקצוענים שיש ולנצח במערכה הבאה.

מספר שלמה וקס – קשר"ח החטיבה דאז-

כיצד הוא היה מנחיל את חשיבות החיל בקרב צוערי בהד 7 אשר הפכו להיות מפקדים. וחידד להם את משמעות החייל.

"כשמינו אותי להיות מפקד בה"ד 7 תחילה סירבתי. אך הרמטכ"ל נתן את הפקודה ולא היה לי מה לעשות בנידון. בדיעבד, זה היה התפקיד הכי יפה לאורך השירות שלי. בחרתי לשים את הדגש על ענף המפקדים. חשבתי על כך שדרך ענף זה אוכל להשפיע לאורך שנים על חיל הקשר. הכרתי כל צוער וצוער בשם הפרטי, הייתי בכל תרגיל שהתקיים בענף והייתי עושה גם שיחת אמצע וסיכום לצוערים.

בשיחת הסיכום הייתי מגיע עם כמה מע"דים קל שמע ושואל - זה גלוי? זה מוצפן? תג"ם זה תא"ג? את השיחה הייתי מסכם במשפט אחד. לא משנה במה תבחרו שהמפקד שלכם ידבר, כל עוד הוא מצליח להעביר את הפקודות שלו, עשיתם את תפקידכם.

בנוסף, הייתי מציג לכלל החיילים את גוף האדם ועל כל איבר שם יחידה מסוימת. כל פעם הייתי מוריד חלק אחד ובסוף מסביר - כל האיברים האלה של גוף האדם מתפקדים רק בזכות מערכת העצבים - חיל הקשר מהווה את מערכת העצבים של צה"ל. אנו אלה שמזרימים את המידע והפקודות לכלל היחידות והגופים בצה"ל.

דוגמא זו משקפת בצורה מדויקת את חשיבות החיל ופועלו.

ללא הבסיס אשר יוצר את הקישוריות בין כלל גופי הצבא, המערכת לא תוכל לתפקד. חיל הקשר יוצר קישוריות בין חילות שונים ובין אותו חיל בעת לחימה.

בכך שאנו נותנים פלטפורמה לתקשורת בין גופים שונים בצבא, אנו מונעים מקרי דו"צ לדוגמא וכמו כן, עוד המון דוגמאות נוספות.

אל לנו לקחת כמובן מאליו את הדברים הקיימים, עלינו להבין את כובד המשקל על כתפינו, את חשיבות המקצוע, חשיבות הידע שבידינו בכדי שבמקרה ומשהו לא עובד נוכל למצוא פתרונות מהירים ויצירתיים ואת חשיבות ההתקדמות וההשתפרות המתמדת, מכיוון שהדברים מתקדמים בקצב מהיר ועלינו להקדים תמיד בצעד אחד לפחות.

קשר"ח 14 במלחמה, שלמה וקס, לימים תא"ל וקשר"ר

"תעודת זהות"

וקס נולד בפירנצה איטליה בשנת-1946 ועלה לארץ באפריל 1948. גדל בכפר סבא. הוא בוגר בית הספר בזק לטכנאים בירושלים. ב-1963 התגייס לצה"ל ושירת בחיל הקשר. הוא שירת כקצין הקשר הקווי של פיקוד המרכז ומיד לאחר מלחמת ששת הימים עסק בפריסת מערכות הקשר במרחבי יהודה ושומרון. לאחר מכן שירת כקצין קשר חטיבתי של חטמ"ר 820. במלחמת יום הכיפורים היה קצין הקשר של חטיבה 14 ולחם בטנק עם מפקד החטיבה, אמנון רשף בגזרה המצרית. בתפקידו האחרון שימש כקצין קשר ראשי בדרגת תת-אלוף. אחר כך כיהן כמנכ"ל משרד התקשורת ומנכ"ל איגוד תעשיות האלקטרוניקה והתוכנה בשנים 2006–2016.

לקחים חזון ומורשת מפי שלמה וקס

"כשאני מחזיק היום טלפון נייד פשוט, יש בו יותר מערכות ממה שהיה למכשירים הכי מתקדמים שלנו במלחמת יום הכיפורים.

אחת המסקנות שכתבתי הייתה שהייתי רוצה עורק רדיו טלפון חד אפיקי בין המח"ט למג"ד. זה מה שהוביל אותי ביום של המינוי שלי כמפקד חיל הקשר להתחיל לדרוש את מערכת 'ורד הרים'. זה היה רק באיחור של 27 שנה אחרי שהסתיימה מלחמת יום הכיפורים. בלחימה, כל הזמן אתה בתהליך של מקרים ותגובות ובכל תגובה יש שיקול מאחוריה. לכן, אתה צריך להיות בראש פתוח לגמרי. אני שלם וגאה בדרך שבחרנו לפעול לאורך כל המלחמה. אני הכי גאה שנתתי מענה ולא הייתה בעיית קשר אחת בחטיבה והדבר החשוב מכל הוא שאף חייל שלי לא נפגע לאורך כל המלחמה. אני את הקרב ניהלתי מתוך הטנק יחד עם המח"ט שלי אמנון וסולי סגני תפעל את מה שהיה צריך בחטיבה ובקשר תמידי איתי. אנו נמצאים כיום בעידן של מהפכה טכנולוגית ואני משתמש בביטוי - "מה שהיה בחזקת חלום אתמול היום הוא מציאות ויכול שמחר יעבור זמנו". ולכן, בוודאי שהמערכות של החייל השתנו מקצה לקצה ממה שאני מכיר. לדוגמא: אני מסתכל על המגדל בקריה ואין אף אנטנה מכיוון שכל הקישורים הולכים בסיבים אופטיים. פעם, זה היה בעורקי מקרוגל ואנו היינו אלה שניצלו את הקישור הראשון בין ממר"ם א לב עם קו של רבע מנה ביט ועשינו חגיגה לאחר שהצלחנו. היום החיבורים האלה נעשים בדרכים חדשות ומתפתחות. התפתחות הטכנולוגיה היא לטובה ואנו אלה שצריכים להתאים את עצמנו אליהם ואותם אלינו. אתה תמיד מקווה שאתה עושה את המיטב להיות מוכן לזמן אמת אך אתה לעולם לא יודע. לדוגמא, במלחמת המפרץ פתאום התברר לי שאנחנו עלולים לפעול בתוככי עיראק, ואני הייתי צריך לתת מענה ובפעם הראשונה בתולדות חיל הקשר שהכנסנו מערכות לווייניות. היינו צריכים למצוא פתרונות. כמו שאומרים שלדור שלכם הכל מגיע על מגש של כסף לדור שלי קראו דור האספרסו ובכל זאת עשינו את מלחמת יום הכיפורים, ההתשה ועוד המון. אני מקווה שלא נזדקק לעמוד שוב במבחן אבל, אף פעם אי אפשר לדעת אם אנחנו מוכנים או לא אך אני מאמין שגם הדור שלכם שהוא בעשרות פעמים יותר טכנולוגי מהדור שלנו יודע שכשהוא ידרש הוא יאבק על קיומו. כשמדברים על קיום אין ברירה לעמוד איתן ואף להקריב את חייו. אחרי כל שנתי בקשר יצאתי עם התובנה שאני את חלקי ותרומתי למדינה נתתי ועשיתי את מיטב יכולתי בכדי לתרום".

"עכשיו זה תורכם, הדור הצעיר, לתת את חלקו".

סיכום

כתיבת העבודה בנושא מורשת חיל הקשר בחטיבה 14 הגבירה אצלנו את הגאווה והזהות החילית, בעיקר בשלב זה של השירות שלנו כצוערות בהשלמה המבצעית בחיל התקשוב. קיבלנו מידע רב ומעניין בעקבות כתיבת העבודה, למדנו על עברה של חטיבה 14, דיברנו עם בעלי תפקידים בכירים לשעבר, ולמדנו רבות על תהליך הלחימה שלהם במלחמת יום הכיפורים.

במהלך כתיבת העבודה נפגשנו עם אנשים רבים שהם ממקימי חיל הקשר שהיו לנו גורם ידע מקצועי ומורשתי. עבודה זו היותה אתגר גדול עבורנו מכיוון שמלחמת הכיפורים התרחשה לפני זמן רב, וקיים קושי במציאת עדויות וסיפורים.

למדנו על חיל הקשר כחלק בלתי נפרד מנוהל וניהול הקרב, על ההתמודדות במעבר חד בין שגרה וחירום, הציד, הסד"כ, ועל ההבנה כי בלי חיל הקשר רציפות השליטה לא מתאפשרת. הבנו את המלחמה הקשה על הקשר שהתרחשה במלחמת יום הכיפורים, ומתוך כל זה ראינו את הדילמות איתן צריך קצין הקשר להתמודד מאז ועד היום. ניסינו להביא את מורשת החיל לידי ביטוי ע"י תיאור האירועים במלחמה וגבורת אנשי הקשר שפעלו במהלכה.

במהלך כתיבת העבודה, הבנו שהמלחמה על קיום הקשר היא המלחמה שלנו, ובלי הקשר המלחמה לא תוכל להתקיים.

שמענו את התובנות והלקחים מפי אמנון רשף מח"ט החטיבה במלחמה ושלמה וקס קשר"ח החטיבה דאז. ואת תובנות חיל הקשר ממלחמה זו, בינהן הכנסת המצפינים אל תוך החיל, כאשר תובנה זו בעצם שינתה את פני חיל הקשר מקצה לקצה.

עבודה זו הוסיפה ללא ספק נדבך אחר של חיל הקשר, גאווה עמוקה, הבנת התפתחות החיל בעקבות המלחמה, חשיבות הנחלת ההיסטוריה ומורשת החיל לדורות הבאים והבנה עמוקה של חשיבות החיל.

אנו מקווים שתרגמו מעט לתיעוד והנצחת קורות החטיבה, בכך שהעלנו על הכתב את סיפורו של המנחה שלנו - שלמה וקס קשר"ח החטיבה דאז ואת הראיון עם אמנון רשף - מח"ט החטיבה דאז.

נהנינו מאוד מהכנת העבודה.

במהלכה נחשפנו לנושא שכולו התרחש בעבר, אך למדנו ממנו על ההתנהלות הנדרשת מאיתנו כקציני קשר כיום:

- על חלוקת העבודה ויחסי הכבוד שהיו בין אנשי הפלח"ק. לדוגמא - כאשר שלמה ניהל את הלחימה מהשטח סולי אבינועם - ס.קשר"ח ניהל הכל בטסה (מפקדת החטיבה).
 - על הדרישות והסטנדרטים הגבוהים שעלינו להנחיל במחלקה שלנו, לא רק מבחינה מקצועית אלא גם אג"מית וחיילית.
 - על חשיבות היחס לחיילים וההכרות איתם - כל חייל מתפקד שונה בעת לחימה.
 - על ההבנה והנכונות לייצר קשר ורשתות גם בזמנים קצרים מאוד ובתנאים מאתגרים.
 - על היות קצין הקשר חלק מהותי וחשוב בלחימה ובקבלת ההחלטות.
 - על כך שעלינו להיות הכי מקצועיים בתחומינו.
 - על חשיבות המוכנות התמידית לשעת לחימה.
 - על השליחות והערכיות הדרושים מאתנו כקצינים מובילים בחטיבה.
- וכמובן על חשיבות המורשת - חשיבות הכרת עברינו והדמויות הפועלות אשר גרמו לשושלת מפוארת של קשר.
- "המברק עבור יעבור".
- העולם נמצא בעיצומה של המהפכה הדיגיטאלית ומיקומו של החיל בצה"ל הפך למרכזי עוד יותר. תפקידנו להוביל את צה"ל לעוד שנים רבות של יתרון איכותי באמצעות יכולות טכנולוגיות ודיגיטאליות מתקדמות ובהתבסס על האנשים הטובים ביותר.

אנחנו מקווים שהעבודה עניינה אתכם - הקוראים.

אנחנו מקווים שנצליח ליישם את הערכים והלקחים שלמדנו בתפקידנו כקצינות קשר בעתיד הקרוב.

אנו מודות על ההזדמנות, זוהי עבודה מעשירה ומרגשת אשר מחברת בין דורות ומוסיפה נדבך למשמעות והרצון לשרת בחייל.

ביבליוגרפיה

מקורות כתובים:

- אמנון רשף "לא נחדל!" - יצא לאור ע"י הוצאת דביר, בשנת 2013 מכיל 607 עמודים.
- שבעים שנות חיל הקשר והתקשוב- מערכות, שיטות ואמצעים- יצא לאור ע"י יהוד מונוסון: העמותה להנצחת חיל הקשר והתקשוב, בשנת 2018 מכיל 472 עמודים.

מקורות אינטרנט:

- ויקיפדיה- חטיבה 14 במלחמת יום הכיפורים.
- אתר האינטרנט- "חטיבה 14 במלחמת יום הכיפורים".
- 100 שנות קשר-עורכים: ניר שריג, משה שמיר, אבי גולן.

ראיונות:

- תא"ל (בדימוס) שלמה וקס- קשר"ח חטיבה 14 מלווה העבודה- ראיונות עימו באופן שוטף לאורכה של העבודה.
- אל"ם (לימים אלוף מיל") אמנון רשף- מח"ט חטיבה 14- בתאריך 27/4 התקיים ראיון פרונטלי עימו ועם שלמה וקס.

נספחים

נספח א'

ראיון עם אמנון רשף, מפקד חטיבה 14 במלחמה, לימים אלוף:

"תעודת זהות"

רשף נולד בשנת 1938 בחיפה בשם אמנון איז'ק, גדל והתחנך בתל אביב ובבת ים. בגיל 15 החל לעבוד על מנת לעזור בפרנסת משפחתו. בגיל 16 החל ללמוד לימודי ערב בבית הספר המקצועי מכס פיין במגמת מסגרות מכנית, תוך שהוא עובד בבקרים. ב-1956 התגייס לצה"ל ועשה את כל שירותו הצבאי בחיל השריון. ב-1960 פיקד על מחלקת טנקים שהשתתפה במבצע חרגול. במלחמת ששת הימים שימש כקצין אג"ם וכממלא מקום סמח"ט של חטיבה 8, והשתתף בקרבות בחזית המצרית ובחזית הסורית שהובילו לכיבוש רמת הגולן. לאחר המלחמה מונה למפקד גדוד 52 בחטיבה 14 וב-1969 למפקד גדוד סיור 189 בעוצבת סיני - תפקיד בו כיהן במהלך מלחמת ההתשה. במקביל, עקב פציעתם של מפקד חטיבה 14 - קלמן מגן וסגנו - אהרון (פדליה) פלד, מלאו את מקומם בעת החלמתם - משה (מוסה) פלד ואמנון רשף, בהתאמה. בין השנים 1970 ל-1972 שימש כקצין אג"ם של מפקדת גייסות השריון (לימים מפקדת חילות השדה - מפח"ש, וכיום זרוע היבשה לבניין הכוח - ז"י). באוקטובר 1972 התמנה רשף למפקד חטיבה 14, חטיבת שריון סדירה, שעם פרוץ מלחמת יום הכיפורים, הייתה חטיבת השריון היחידה שאיישה את קו תעלת סואץ. את שירותו הצבאי סיים ב-1984.

מספר אמנון רשף:

לאחר ניתוח תפקודי במלחמת יום הכיפורים הגעתי למסקנות.

בפן המנהיגותי: מפקד שדה צריך לא רק לפקד, אלא גם להראות בשדה הקרב ובקדמתו. גם אם השיקול ה"טכני" הקשור בשליטה והמלצתו של שלמה וקס תמך בהחלטה להישאר בחמ"ל, הרי השיקול המנהיגותי פיקודי היה אמור לגבור בעיקר במצב המשברי שבו הייתה נתונה החטיבה. בדיעבד הייתי משלב את הדברים בכדי להגיע לשליטה אופטימלית ומבצע "גיחות" עם החפ"ק החטיבתי. לאחר המלחמה היו "מומחי שריון" שטענו שהיה נכון לפקד על הלחימה מחפ"ק, שהיה צריך למקם על רכס שולט מחוץ לאזור הלחימה. אחרים טוענים שהייתי אמור לפקד מנגמ"ש ולא מטנק. כך יכולתי להיעזר בעוד קציני מטה ולפרוס את המפות ביותר נוחות. אני מאמין בפיקוד מלפנים. בנוסף, במהלך הלחימה כל מי שהאזין לרשת החטיבתית - רשת "מקדח" - מתרשם שחרף הימצאותי בעמדה קדומנית ולחימתי האישית, שלטתי בכוחות החטיבה שליטה מלאה ובכך העלתי את המורל והמוטיבציה לכלל הלוחמים.

דוגמא אישית היא הבסיס להכל.

התחומים האג"מיים - היו מרוכזים עמי בחפ"ק החטיבתי. מלבד טנק המח"ט היו בחפ"ק נגמ"ש אג"מ/ מודיעין, שבו תפקדו קצין האג"ם וקצין המודיעין, ונגמ"ש מס"ח. עדיין, בהאזיני לרשת הקשר החטיבתית כעבור שנים רבות, הגעתי למסקנה כי אחד הדברים שאפיין את שליטתי בחטיבה היה ריכוזיות יתר. מוטב היה לו הסתייעתי יותר בקציני המטה שהיו עמי בחפ"ק. אנני חושב שנושא כלשהו נפגם כתוצאה מכך במהלך המלחמה. הצורך להימצא בקשר ברשת האוגדתית גרם לעתים למצבים שבהם מפקדי הכוחות בחטיבה לא קיבלו מענה מיידי לפניוניהם. כלקח מכך בדברים הבאים ידעתי להאציל יותר סמכויות ולהיעזר בקציני מטה שונים בכדי שכולם ירגישו שהם מקבלים מענה. מבחינת הקשר, אפשר וצריך לסמוך על הטכנולוגיה עד רמה מסוימת מפני שכנראה תמיד יהיו כשלים והאויבים שלנו מתוחכמים. יש היום הסתמכות רבה על הטכנולוגיה אבל תמיד צריך להיות עם יד על הדופק בעניין.

נספח ב'

הוראות קשר מקוריות ממלחמת יום הכיפורים מקור: מתוך אתר "חטיבה 14 במלחמת יום הכיפורים"

נכנס לחוקף לפי הוראה									
שודי ביותר									
דף 1									
רשימת תוכן החוברת									
עומק 150 מתוך 400									
דף	פרוט	דף	פרוט	דף	פרוט	דף	פרוט	דף	פרוט
27	גד' חה"נ 630	14	אבר ארט 209 גד' חה"נ 271	11	חס' 670		גד' סיוור 87	1	ה"ב 2
28	גד' חה"נ 634				רשהור 162		גד' נ.ס. 207		אומות ויהודי וחבירה
29	יחידה 424				אגד' חה"נ 851		אגד' ארט 214	2	וספריים קבוצים בית
30	חס"ר 72		רשתות חס' 14		גש"ח	8	גד' חה"נ 229		ספרים קבוצים בחס"נ
31	אכסחה סתקנים		חס' 401		גד' סיוור 279		רשתות חס' 421	3	חס"מ סטכ"לי פיקודי
32	רשתות בס"ס מרחביות	15	חס' 204		גד' נ.ס. 208		חס' 600		
	פיקוד דרום				אגד' ארט 215		חס' 875	4	רשתות סטכ"ליות
		16	רשתות חס' 1		גד' חה"נ 601				
	פריסת הדרי חס"מ	17	רשתות חס' 35				רשתות אוב' 146		א"ק כח"א החנה חרום
	והקצבות לית' חס"מ	18	רשתות חס' 247	12	רשתות חס' 7		אגד' חה"נ 850		סטכ"לית, קרובי סיוע
33	עצמאיות	19	רשתות חס' 274		חס' 460		גש"ח	5	קרקע אויר וא"ק ח"י
		20	רשתות חס' 317		חס' 11		גד' סיוור 288		רשתות מסק' פיק' דרום
34	אוגדה 49	21	רשתות חס' 500	13	רשתות חס' 252		גד' נ.ס. 206		סבלת הופעה ברשתות פיק
		22	רשתות חס' 275		אגד' חה"נ 629		אגד' ארט 213	7	רשתות י אוגדה 143
35	רשתות נוספות	23	רשתות חס' קדמיה/275		גש"ח	10	גד' חה"נ 751		אגד' חה"נ 812
		24	רשתות חס' קדמיה/275 (המסך)		גד' סיוור 189		רשתות חס' 205		גש"ח
36	שונות	25	יחידה 88		גד' נ.ס. 291		חס' 217		
		26	גד' חה"נ 605						

[illegible]

1157

2

68

נספח ג'

6.10.73 אחה"צ – בונקר חמ"ל מפח"ט 14 ב"טסה" בשעות הראשונות של המלחמה
מימין לשמאל: קמ"ן-יאיר ורדי; קשר"ח-שלמה וקס; מח"ט-אמנון רשף; סמח"ט- איתן אריאלי; ק.אג"ס-
אהוד סוקול; מס"ח-משה גרובר.
מקור: מתוך אתר "חטיבה 14 במלחמת יום הכיפורים".

הערה: הבעת הפנים אומרת הכל על המצב. תמונה זו צולמה בלילה הראשון ללחימה.

בבונקר הפיקוד של גדוד 184/חטיבה 14 בטסה אשר שימש כמפקדה של אוגדה 143 של אריאל שרון
בתצלום: מאחורי אריק שרון, מפקד האגד הארטיילרי באוגדה 143 – אל"מ יעקב עקנין
מימינו – קצין הקשר האוגדתי – הלל כרמלי, מאחוריו, רמ"ט האוגדה – אל"מ גדעון אלטשולר.
מקור: מתוך אתר "חטיבה 14 במלחמת יום הכיפורים".

סא"ל הלל כרמלי לימים אלוף משנה ז"ל – קצין קשר אוג' 143
מקור: מתוך אתר "חטיבה 14 במלחמת יום הכיפורים".

נספח ד'

מורשת מפי צוערי השלמה 008 – מהי מורשת עברית?

- מהווה את התפתחות החיל.
- תורמת להתפתחות הצבא כולו.
- אני מרגיש שמורשת החיל מחזקת לי את השייכות לחיל, למקצוע ולאנשים ששילמו בחייהם למען המטרה של הקשר.
- מהווה חשיבות ומשמעות.
- בסיס לצמיחה של החיל.
- גורמת לי להרגיש שייך.
- מורשת עברית היא הבסיס של החיל, היא האנשים שבזכותם אנחנו פה ובזכותם נעשו כל כך הרבה שינויים מבורכים בחיל.
- גורמת להעלאת המוטיבציה.
- שייכות, גאווה, שורשים ומשמעות.
- "עם שאינו יודע את עברו, ההווה שלו דל ועתידו לוט בערפל". למורשת יש חשיבות עליונה למורל ולתחושת משמעות השירות בחיל. היא אחד הגורמים המרכזיים שמחזקים את תחושת השליחות ויוצרים את המניע לנוכח האתגרים בשירות בחיל התקשוב.
- גאה בחיל שלי, בכברת הדרך שעברנו, בהתפתחות של החיל ועם זאת שימור הידע והתפיסות שהיו פעם.
- מורשת היא הדבר שמחבר אותך לעבר של העם שלך ובנוסף מה שנותן תקווה לעתיד.
- המורשת של החיל גורמת לי גאווה בתפקיד שלי, במה שאני עושה, ובמה שאני הולך לעשות.

